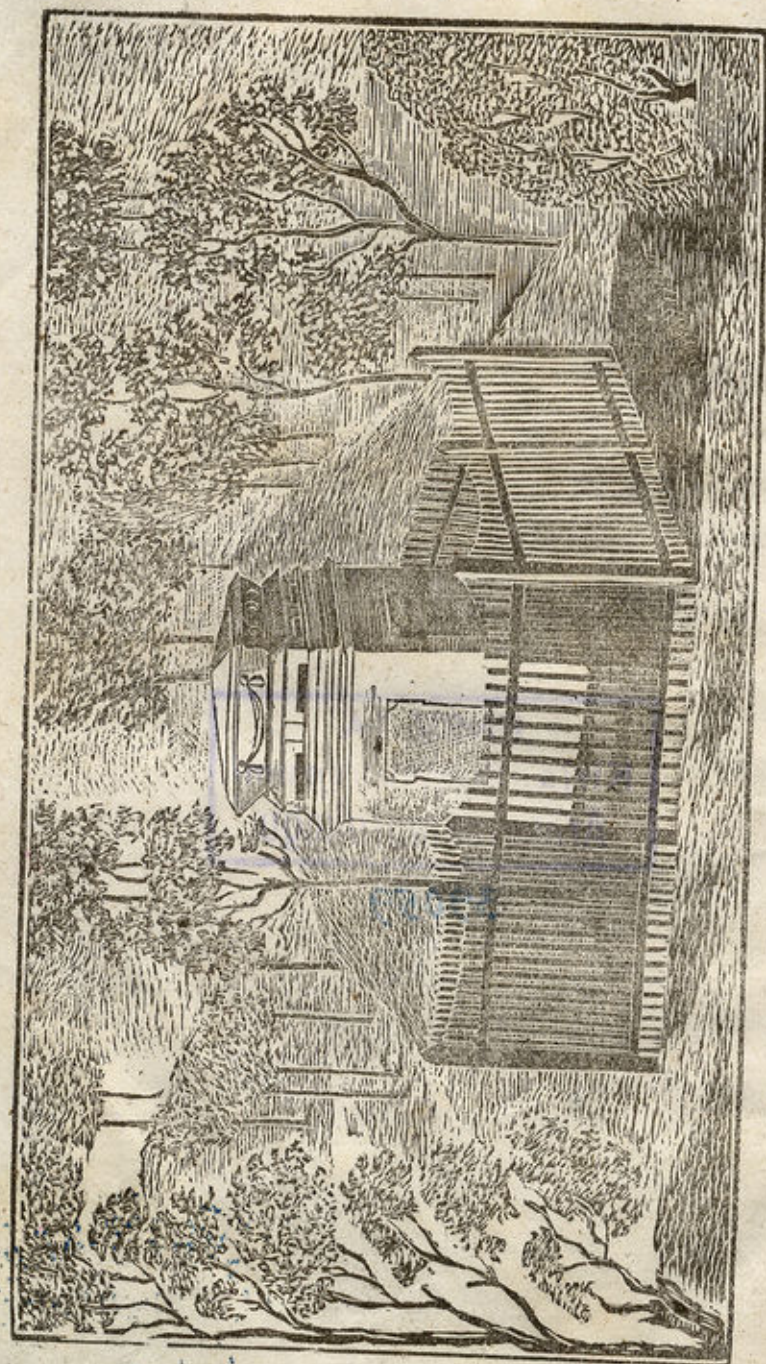

Koolja fontide majjake Tartus, mäggede wahhel.

GEZ. V. T. SA. FOTZAK

Ma-rahwa K a l e n d e r

ehf

T ä h t - r a m a t
1850

Ajastaja päle, pärran

Jssanda Jesuse Kristuse
sündimist.

Sel ajastajal om 365 päiwa.

Dreizehnter Jahrgang.

Bearbeitet von der gelehrten Estnischen Gesellschaft.

Der Druck dieses nur in den Ostseegouvernements abzusehenden
Kalenders ist unter der Bedingung gestattet, daß die gesetzliche An-
zahl Exemplare dem dorpatschen Censurcomité eingesandt werde.
Dorpat, den 9. Septbr. 1849. Censor Samson.

Tartun

trüffitu J. C. Schünmanni lassa man.

Maasap keüdetu 10 fop. hõbb.

Mõne sündinu asja mäletus ja arv.

	ajastaiga.
Maailma loomisest arvata	5799
Jeesanda Jeesuse Kristuse sünnimisest	1850
Tartolina eddimisest ehitamisest	820
Kui ristiusk Liivlandi male tulli	664
Lutteruse õige ussu ülesvõtmisest	333
Kui Lutteruse õige ussu ülesvõtmise Liivlandi male tulli	328
Kui Peterburi lina nakkati ehitama	147
Kui meie ma Wennerigi vallitsuse alla sai	140
Wõrrolina ehitamisest	65
Meie Keisriherra Nikolai Pawlowitši sündimisest	54
Tarto surekoti saadmise	48
Kui Prantsus Wenne male tulli, nink passanu Moskwa linast wälja aeti	38
Kui Liivlandi maal prius kulutati	31
Kui meie armolik Keisriher Nikolai Pawlowits nakkas wallitsema	25
Kui se pärramene suur henge kirjutus meie maal olli	16
Kui Jummalasõrjust kirrikun wastse kirriko säduse pärra nakkati piddama	16

Kalendri-tähte selletus.

☉ noor ku.	n. nädal.
☽ eddimäne werand.	f. tel.
☿ täüs ku.	m. eht min. miinuti.
♂ pärramene werand.	p. pühapäiw.
	p. pärrast, päiw, pühha.
	homm. hommungul.
	õdd. õddangul.
	õs. õsel.
	e. f. enne festpäiwa.
	p. f. päle festpäiwa.
	festp. festpäiwal.

Kats ristikest (**) nädala päiwa arwo numri een tähhendama, et om kirriko wai Krono-pühha, mes kirrikun pühhendetas; üts ainus (*) tähhendap, et om mäletuse p. mes kirrikun ei pühhendeta, ent mil kohut nink koli ei peta.

Wastse ajastaja laul.

Wiis: Kiik kallis henge õnnistus.

1. Kiik aig om, Jumal, siño kæn,
Mes olnu, om, mes tullem;
Loodassi ellap kiik so wæn,
Mes maan nink taiwan ollem.
Kiik tõstap røemun oina häält;
Lass' mul ka oina paiga päält
So, Jeesand Jumal, fitta.
2. Ma kummarda so jätmata,
D kõrgemb ollemine!
Sa ollet kohhalt muutmata,
Ent meil om kaddumine.
Me kaswame nink häitseme,
Ent pea jälle nãrweme; —
Sa ollet, — sa at ka jãma.
3. Mi jãap ka siño hallestus
Meil kindmas figel ajal:
Sest tullep meile õnnistus
Jts eggal ajastajal.
Tõest, ma ei tija päiwa,
Mil sa es olles middake
Mo ello õnnes tennu.
4. Ka mõdalõnnu ajastal
Sa kaitset essalikult
Mo ello; — annit rist'al
Mull' abbi armolikult.
Sest fitta ma so sdamest
Nink palle: wõtta heldusest
Mo wastsest oina hoolde!

5. Mo pattu: wõlga, pattu: süüd
 Null' wõtta andisanda,
 Mo päle hallestada nüüd,
 Mo, nõrka, armun kanda.
 Null' anna waaste ellada,
 So pühha kästu piddada,
 Jts sedda tähta rõemfäst.

6. Laff wastse, kindma waimoga
 Mul käwwa pühhalikult,
 Nink wässimata jõwwoga
 Hääd tetta holelikult.
 So waim mo ärratago ni,
 Et ma, o Jēsa, otsani
 Sull' ellas, — ilmal' koleš.

7. Tõest, ilm lät hukka nink ta lust!
 Se ust mo ärratago,
 Siin melest heitma tübbiust,
 Nink minno wirrotago,
 Sest ilmašt taiwa tõttama,
 Kun miño jädaw effama,
 Mo pärrandus om tassel.

8. Oh oppeta mo, targaste
 Jts oina aiga pruukma,
 Nink ello te pääl noppešte
 Siist mära pole joostma.
 Mo päiwa koormat fergenda
 Nink ello waima wähhenda;
 Null' anna oina rahho!

G. M.

I. Januar. 31 päiwa. Wastse: ajastaja: tu.

Lasse sedda ajastaiga kahjota mul lõppeta; oman hõlman minno
 hoija, häddan minno awwita!

Wastse ajastaja p. Jesuse ümbreleikamisest. Luf. 2, 21.				
*1 Pühhap.	Adam	Surew. prom.	● f. 1, 6 min.	Wastse:
2 Gēsp.	Abel	Helena Pawl.	p. f.	ajast. p.
3 Tõisip.	Enok	sündim. päiw.		Sulline külm
4 Kolmap.	Metusala			petas
5 Neljap.	Simeon			
*6 Rede	Set			Kolme kunn. p.
7 Poolp.	Melkior			näddal otša.

1. P. p. 3 Kuñ. p. Jesus 12 ajastaiga waña. Luf. 2, 41—52.				
8 Pühhap.	Errart			Lõõp
9 Gēsp.	Kasper		● f. 11, 27 min. homm.	
10 Tõisip.	Pawel			aigo mõda
11 Kolmap.	Higginus			pehmembaš.
12 Neljap.	Rein			
13 Rede	Hillar			
14 Poolp.	Robbert			Lumi

2. P. p. 3 Kuñ. p. Saja Kanan Kalilea-maal. Jan. 2, 1—11.				
15 Pühhap.	Weliks			fattap.
16 Gēsp.	Ertman		● f. 2, 38 min. homm.	
17 Tõisip.	Tõnis			Selge
18 Kolmap.	Cewrain			ja
19 Neljap.	Sara			
20 Rede	Wabo	Wab. Sebast.		kange külm.
21 Poolp.	Netta			

3. P. p. 3 Kuñ. p. Piddali-tõbbine ja pämihe sullane. Matt. 8, 1-13.				
22 Pühhap.	Wintsent			
23 Gēsp.	Lotta		● f. 3, 5 min. homm.	
24 Tõisip.	Timoteus			Päiw
25 Kolmap.	Kristli	Paweli ümbref.		paistap.
26 Neljap.	Hans			
27 Rede	Krisostomus			Sullale
28 Poolp.	Kaarl			lät.

4. P. p. 3 Kuñ. p. Jesus waitistap tuult nink järwe. Matt. 8, 23-27.				
29 Pühhap.	Samuel			Saddo ja
30 Gēsp.	Ida			pehme ilm.
31 Tõisip.	Uño		● f. 8, 16 min. homm.	

1. Januaril tõsses päiw: f. 8, 43 m. lät alla: f. 3, 37 m.

11. — — — — — 8, 25 — — — — 3, 59 —

21. — — — — — 8, 8 — — — — 4, 23 —

Halleluja me Jumalal siin kigist kelist taima al ta suri teo pärrast!

1 Kolmap.	Priggita		
*2 Neljap.	Marri	Küünle p.	Sulla
3 Rede	Hanna		nink
4 Poolp.	Beronika		wihmasaddo.

5. P. p. 3 Kuñ. p. Umbrohi nisso sean. Matt. 13, 24–30.

5 Pühhap.	Agata		Taiwas
6 Eesp.	Pärent		felletap
7 Iõisip.	Rikkart	● p. 9, 59 min. ödd.	
8 Kolmap.	Salomon		
9 Neljap.	Polli		nink
10 Rede	Hebbo		ilm
11 Poolp.	Rosa		fahhutap.

6. P. p. 3 Kuñ. p. Põigmees tulley, minge wasta! Matt. 25, 1–13.

12 Pühhap.	Karrolina		Hä
13 Eesp.	Peningna		
14 Iõisip.	Baltin	● p. 1, 47 min. p. f.	
15 Kolmap.	Israael		talwine
16 Neljap.	Jula		
17 Rede	Konstanzja		ilmakene.
18 Poolp.	Konfordia		

9. P. enne Lihhawõte. Tõteggija winamäel. Matt. 20, 1–16.

19 Pühhap.	Sanna		Tuul tõssap.
20 Eesp.	Eufarius		
21 Iõisip.	Efajas	● p. 9, 52 min. ödd.	
22 Kolmap.	Heino	Peetri p.	Lumefaddo.
23 Neljap.	Mina		
24 Rede	Maddis	Maddise p.	Tuist.
25 Poolp.	Wiktor		Wihma nakkap

8. P. enne Lihhawõte. Semen mitmasuggutse ma pääl. Luk. 8, 4–15.

26 Pühhap.	Neſtor		saddama.
27 Eesp.	Klaudius		Pehme
28 Iõisip.	Justus		tuul

1. Weebruaril tõssap päiw: p. 7, 42 m. lät alla: p. 4, 50 m.

11. — — — — — 7, 16 — — — — — 5, 13 —

Ma waene lats, ke pattun sadu, siin saisa, Jõsand, sinno een!

1 Kolmap.	Albinus		nink
2 Neljap.	Lowisa	● p. 1, 4 min. homm.	
3 Rede	Kuñikunde	Rede ja Poolp.	fulla
4 Poolp.	Adrian	enne lihhah	ilm.

7. P. enne Lihh. ehk Paaſto P. Kristuse kannatam. Luk. 18, 31–43.

5 Pühhap.	Meta		Taiwas
6 Eesp.	Kotwrit		nakkap
7 Iõisip.	Simmo	Paaſto p.	
8 Kolmap.	Verpetua	Tuhha p.	
9 Neljap.	Mit	● p. 5, 45 min. homm.	
10 Rede	Plandina		felletama.
11 Poolp.	Konstantin		

1 p. Paaſtun. Kristust kiusatas kolmförd kurratist. Matt. 4, 1–11.

12 Pühhap.	Kregor		Ilus päiwa
13 Eesp.	Ernst		paiste nink
14 Iõisip.	Zakarias		wailik taf
**15 Kolmap.	Lugus		Palwe kolmap.
			1. Kwatember.
16 Neljap.	Benjamin	● p. 1, 13 min. homm.	
17 Rede	Truta		
18 Poolp.	Kaabriel		sane ilmakene.

2 p. Paaſtun. Kananea:ma naise uſt om suur. Matt. 15, 21–28.

19 Pühhap.	Josep		Külm
20 Eesp.	Rupert		õfel,
21 Iõisip.	Venetikt		
22 Kolmap.	Kawael	● p. 5, 31 min. ödd.	
23 Neljap.	Zeowil		päiwal
24 Rede	Kassimir		
**25 Poolp.	Marrin		Maria kulut. p.

3. P. Paaſtun. Kristus ajap kurratit wälja. Luk. 11, 14–28.

26 Pühhap.	Emanuel		fulla.
27 Eesp.	Kusta		
28 Iõisip.	Rideon		Udsune
29 Kolmap.	Lina		ilm.
30 Neljap.	Uat		
31 Rede	Toots	● p. 2, 34 min. p. f.	

1. Märzil tõssap päiw: p. 6, 24 m. lät alla: p. 5, 59 m.

11. — — — — — 5, 53 — — — — — 6, 21 —

21. — — — — — 5, 56 — — — — — 6, 44 —

Krist ellap ke mo armastap! Mo südda, meš so kurbastap?

1 Poolp.	Tora	Jahhe
4. P. Paastun	Kristus sōdap 5000 inemist.	Jan. 6, 1—15.
2 Pühhap.	Tio	tuul
3 Gēsp.	Verdinant	nink
4 Tōisip.	Ambrosius	wihmia
5 Kolmap.	Matxim	sadde.
6 Neljap.	Jōlestin	Tuul
7 Rede	Uron	● f. 11, 54 min. homm.
8 Poolp.	Lorent	kānap tōisite.

5. P. Paastun. Jesuse päle heidetap siwwe. Jan. 8, 46—59.

9 Pühhap.	Laus	Taiwas
10 Gēsp.	Ezefiel	felletap.
11 Tōisip.	Häärman	Ilm
12 Kolmap.	Julius	lōöp
13 Neljap.	Justin	
14 Rede	Joel	● f. 1, 7 min. p. f.
15 Poolp.	Obadja	kūlmale.

6. P. Paastun. Jesuse sišetullemine Jerusalemmē. Matt. 21, 1—9.

16 Pühhap.	Ruda	Urbe p.	Luini sattap.
**17 Gēsp.	Ignazius		Tronip. siind. p.
18 Tōisip.	Walerian		Lāini tuul
19 Kolmap.	Simon		nink
**20 Neljap.	Saul		Suur Neljapäiw.
**21 Rede	Aleksandra		Suur Rede.
22 Poolp.	Rajus		Keisri prow. n. p.
			● f. 12, 32 min. keskp.

Pihhawōte p. eddimāne p. Kristuse ülestōssemine. Mark. 16, 1—8.

**23 Pühhap.	Jürri	Jürri p.	1. Lihhawōte p.
**24 Gēsp.	Albert		2. Lihhawōte p.
*25 Tōisip.	Markus	Markuse p.	
*26 Kolmap.	Ezefias		päiwa
*27 Neljap.	Anastasiuš		paiste.
*28 Rede	Teresia		Pilwin.
*29 Poolp.	Reimund		Pikne kāup.

1. P. p. Krist. ülest. p. Jesus näüd. henda Jüngr. Jan 20, 19-31.

30 Pühhap. | Errast | ● f. 12, 56 min. keskp.

1. Aprilil tōssē päiw: f. 4, 54 m., lāt alla: f. 7, 9 m.

11. — — — — — 4, 28 — — — — — 7, 31 —

21. — — — — — 4, 2 — — — — — 7, 52 —

Näüd tōsse pattu hamwast ka nink rühhi ello pole!

1 Gēsp.	Wilip Wilip.jaJaff.p.	Jahhe
2 Tōisip.	Siigmunt	ilm nink
3 Kolmap.	Abra Kristi löidm. p.	tuul.
4 Neljap.	Selma	Wihma
5 Rede	Kottart	
6 Poolp.	Jiidrik	● f. 5, 39 min. ödd.

2. P. p. Krist. ülest. p. Kristus hä karjus. Jan. 10, 12—16.

7 Pühhap.	Jetta	f. f. 1, 55 min. homm.	sattap.
8 Gēsp.	Hiob		
*9 Tōisip.	Otto	Niggola p.	Taiwas
10 Kolmap.	Kordian		
11 Neljap.	Pankrazius		felletap.
12 Rede	Nero		
13 Poolp.	Sermazius		

3. P. p. Krist. ülest. p. Kristuse ärramišef. Jan. 16, 16—23.

14 Pühhap.	Kristjan	● f. 1, 55 min. homm.	
15 Gēsp.	Sohwi		Parras
16 Tōisip.	Peep		
17 Kolmap.	Anton		lāini
18 Neljap.	Erik		nink
19 Rede	Wilemon		tabhe
20 Poolp.	Pilla		

4. P. p. Krist. ülest. p. Krist. towot. rōmušt. lähāt. Jan. 16, 5—15.

21 Pühhap.	Trina	6. f. 1, 55 min. homm.	suwvine
22 Gēsp.	Mila	● f. 5, 33 min. homm.	
23 Tōisip.	Leontine		ilmaz
24 Kolmap.	Ester		kene.
25 Neljap.	Urban	Urbani p.	
26 Rede	Eduart		
27 Poolp.	Luddo		

5. P. p. Krist. ülest. p. Sigest palwe piddamis. Jan. 16, 23—30.

28 Pühhap.	Willem	4. f. 1, 55 min. homm.	Pitse kāiwa.
29 Gēsp.	Mats	● f. 9, 6 min. homm.	
30 Tōisip.	Wigand		Jahhe
31 Kolmap.	Nelli		ilm.

1. Mail tōssē päiw: f. 3, 39 m., lāt alla: f. 8, 14 m.

11. — — — — — 3, 28 — — — — — 8, 35 —

21. — — — — — 3, 4 — — — — — 8, 52 —

Kui pühha Waim meid awwitap ja nõrkusen meid kinnitap, sis om meil ikkes wõimus!

**1 Neljap.	Rotsalt	näbbal.	Krist. taiwam. p.
2 Rede	Emma		Kange
3 Poolp.	Liso		tuul.

6. P. p. Krist. üllest. p. Kui se rõmußt. saap tullesma. Jan. 15, 26—16, 4.

4 Pühhap.	Widrika	3. fülnei näbbal.	3. f. 12, 10 min. kessp.
5 Eesp.	Ponimajius		
6 Toisip.	Urtus		
7 Kolmap.	Lukrezia		
8 Neljap.	Medardus		
9 Rede	Pertram		
10 Poolp.	Blawius		
			lammembas.

Suwwiste p. Pühha Waimo wäljakaldamine Jan. 14, 23—31.

**11 Pühhap.	Parnabas	2. fülnei näbbal.	1. Suwwiste p.
**12 Eesp.	Lina		3. f. 3, 57 min. p. f. 2.
13 Toisip.	Tobias		Suwwiste p.
14 Kolmap.	Serlow		2. Kwatember.
15 Neljap.	Wido		Pallaw
16 Rede	Justina		suwwine
17 Poolp.	Nikander		ilm.

Kolmainuse pühha. Jesus ja Nikodemus. Jan. 3, 1—15.

18 Pühhap.	Homer	1. fülnei näbbal.	Pitne täüp.
19 Eesp.	Kert		
20 Toisip.	Wlorian		
21 Kolmap.	Nabel		
22 Neljap.	Liit		
23 Rede	Pasilius		
**24 Poolp.	Taan		
			ilm.

1. P. p. Kolmain. p. Nikkas mees ja Lazarus. Luf. 16, 19—31.

**25 Pühhap.	Wio	1. fülnei näbbal.	Kreisri h. sünd. p.
26 Eesp.	Jeremias		Tahhe
27 Toisip.	Wassil 7 maggajide p.		3. f. 4, 14 min. p. f.
28 Kolmap.	Josua		ilm
*29 Neljap.	Peter Peetri Paweli p.		nint
30 Rede	Annus Paweli mället. p.		põud.

So tö lät, Jummal, eddesti nink sünnip ni kui tahhat; so nõum ei lähä taggaß, sa figil' säduß annat!

**1 Poolp.	Seobalt	Kreisri pr. sünd. p.

2. P. p. Kolmain. p.	Suur öddango söömaig.	Luf. 14, 16—24.
2 Pühhap.	Kreta Haina Maria p.	Parras
3 Eesp.	Kornel	3. f. 8, 28 min. homm.
4 Toisip.	Ulrik	
5 Kolmap.	Anselm	Haina teagemise ilma.
6 Neljap.	Hektor	
7 Rede	Jonatan	
8 Poolp.	Kilian	

3. P. p. Kolmain. p. Arrakaddonu lammaß. Luf. 15, 1—10.

9	Pühhap.	Hin		
10	Eesp.	Jurka	7 welliste p.	fene.
11	Toisip.	Nora		
12	Kolmap.	Hindrik		☉ f. 7, 11 min. homm.
13	Neljap.	Marget	Margrete p.	Piltwin.
14	Rede	Ponawent		Wihma
15	Poolp.	Mihka	Apostl. labfum.	

4. P. p. Kolmain. p. Ärra kae pinda lähemb. ilm. Luf. 6, 36—42.

16 Pühhap.	Hermine	fare,
17 Eesp.	Aleks	
18 Toisip.	Rosina	fese
19 Kolmap.	Laura	
20 Neljap.	Elias	3. f. 7, 4 min. homm.
21 Rede	Tannil	
22 Poolp.	Maddalena M. Madd. p.	tullesma üles

5. P. p. Kolmain. p. Peetri kalla-lomus. Luf. 5, 1—11.

23 Pühhap.	Oskar	nint
24 Eesp.	Kristin	
25 Toisip.	Jakob Jakkabi p.	3. f. 11, 20 min. ödd.
26 Kolmap.	Anna	
27 Neljap.	Marta	ille
28 Rede	Plato	
29 Poolp.	Pedo	päiwa

6. P. p. Kolmain. p. Wariserde nink kirjatundjide õigus. Matt. 5, 20—26.

30 Pühhap.	Walter	fattap
31 Eesp.	Erm	weidikese.

1. Junil tõsses päiw: f. 2, 56 m., lät alla: f. 9, 3 m.

11. — — — — — 2, 55 — — — — — 9, 8 —

— — — — — 3, 2 — — — — — 9, 8 —

1. Julil tõsses päiw: f. 3, 16 m., lät alla: f. 8, 52 m.

11. — — — — — 3, 35 — — — — — 8, 36 —

Meš murret südda kannap nink kurbas lät so meel? Küi Jumal abbi annap, et süna kittat meel!

1	Tõisip.	Jakkap	Peetri abhilap.		Taiwas
2	Kolmap.	Moses		● f. 7, 33 min. ödd.	
3	Neljap.	August			felletap
4	Rede	Eleasar			nink
5	Poolp.	Dewalt			ilm

7. P. p. Kolmain. p. Jesus saap ärrafelletetus. Matt. 17, 1-9.

*6	Pühhap.	Liis Krist. ärrafellet. p.		lät
7	Gešp.	Zinno		pallawas.
8	Tõisip.	Kotlip		Pifne kääp.
9	Kolmap.	Roman		
10	Neljap.	Juhhan	Lawritse p.	● f. 10, 58 min. ödd.
11	Rede	Olga		
12	Poolp.	Klara		Jahhe

8. P. p. Kolmain. p. Hoitse henda kawala prohmete eest. Matt. 7, 15-23.

13	Pühhap.	Ello		ilm
14	Gešp.	Eusebius		nink
*15	Tõisip.	Matli	Kõda Maria p.	tuul.
16	Kolmap.	Isak		
17	Neljap.	Henning		
18	Rede	Lena	● f. 4, 4 min p. f.	
19	Poolp.	Sebalt		Marro tuul.

9. P. p. Kolmain. p. Üllekoht. majapid. peap arwo andma. Luk. 16, 1-9.

20	Pühhap.	Vernart		Lõune
21	Gešp.	Rut		
*22	Tõisip.	Wilipert	Reisri h. kron. p.	
23	Kolmap.	Zakheus		poelt
24	Neljap.	Pärle		tullewa
25	Rede	Ludwik	● f. 7, 15 min. homm.	
26	Poolp.	Natalia		pilwe üles

10. P. p. Kolmain. p. Jerusalemi-lina ärrahäetamine. Luk. 19, 41-48.

27	Pühhap.	Jeppart		nink
28	Gešp.	Augusta		towa
*29	Tõisip.	Jwan	Ristja Jani	wihma.
*30	Kolmap.	Aleksander	surma mäl.	
31	Neljap.	Rebekka	let. päiw.	Tahhe

1. Augustil tõsser päiw: f. 4, 19 m., lät alla: f. 7, 49 m.

11. — — — — — 4, 41 — — — — — 7, 22 —

21. — — — — — 5, 4 — — — — — 6, 55 —

Ma olle rahhul figega, meš Jesand mulle annap; ei miña tahha sedda ka, meš tema mulle kelap.

1	Rede	Egidius		● f. 10, 8 min. homm.
2	Poolp.	Elisa		ilm nink

11. P. p. Kolmain. p. Wariser ja müütnis Jumala koan. Luk. 18, 9-14.

3	Pühhap.	Perta		päiwa
4	Gešp.	Meus		paiste.
5	Tõisip.	Natanael		Wigo
6	Kolmap.	Mango		mõda
7	Neljap.	Regina		lät
*8	Rede	Maria	Maria sünd. p.	ilmakene
9	Poolp.	Pruno		● f. 2, 27 min. p. f.

12. P. p. Kolmain. p. Keleto ja kõrweto inemine. Mark. 7, 31-37.

10	Pühhap.	Goštenes		jah
11	Gešp.	Kerrart		hem
12	Tõisip.	Sirus		baš.
13	Kolmap.	Un		Udsune
*14	Neljap.	Hanto	Risti üllend. p.	nink
15	Rede	Nikodemus		
16	Poolp.	Pina	● f. 11, 40 min. ödd.	

13. P. p. Kolm. p. Samaritiline näüdap armo Judalisele. Luk. 10, 23-37.

17	Pühhap.	Lambert		wihmane
18	Gešp.	Titus		ilm
19	Tõisip.	Werner		nink
20	Kolmap.	Madde	3. Kwatember.	
21	Neljap.	Matteus	Matteusse p.	jahhe
22	Rede	Morits		tuul.
23	Poolp.	Hosea	● f. 4, 43 min. ödd.	

14. P. p. Kolmain. p. Kümme piddali-tõbbist. Luk. 17, 11-19.

24	Pühhap.	Ants	Jani samise p.	Taiwas
25	Gešp.	Kleomas		felletap
*26	Tõisip.	Janno	Jani oppet. p.	nink
27	Kolmap.	Udo		ilm
28	Neljap.	Wenzel		lät
29	Rede	Mihkel	Mihkle p.	külmas.
30	Poolp.	Hironimus		

1. Septembril tõsser päiw: f. 5, 28 m., lät alla: f. 6, 23 m.

11. — — — — — 5, 49 — — — — — 6, 55 —

21. — — — — — 6, 11 — — — — — 5, 26 —

Kes wöip mo wasta olla, kui Jumal miño pool?

15. P. p. Kolmain. p.	Mammona orjusest. Matt. 6, 24—34.	
**1 Pühhap.	LiisMaria kaitsem. ja eenn. p. f. 4, 17 min. homm.	Poi-
2 Eesp.	Wolrat	mo pühha.
3 Tõisip.	Jairus	
4 Kolmap.	Pranz	Tuul
5 Neljap.	Amalia	nink
6 Rede	Wides	wihm.
7 Poolp.	Simson	Dse
16. P. p. Kolmain. p.	Lässa-naise poig Maini-linast. Luk. 7, 11—17.	
8 Pühhap.	Sirak	
9 Eesp.	Taak	☉ f. 4, 58 min. homm.
10 Tõisip.	Mai	
11 Kolmap.	Purkart	nakkap
12 Neljap.	Walwrit	tulma
13 Rede	Albreht	teggema.
14 Poolp.	Kai	
17. P. p. Kolm. p.	Jesus süttitap weetõbbist pühhap. Luk. 14, 1—11.	
15 Pühhap.	Hedwi	
16 Eesp.	Kallus	☉ f. 6, 46 min. homm.
17 Tõisip.	Emil	
18 Kolmap.	Lukas	Lukase p. Selge
19 Neljap.	Luzius	ilm.
20 Rede	Wendelin	Lumi.
21 Poolp.	Ursel	
18. P. p. Kolmain. p.	Suremb käik sädusen. Matt. 22, 34—46.	
**22 Pühhap.	Katta Kasani püh. M. p.	Kirriko õige ussu
23 Eesp.	Gewerin	ülleswõtmise p. ☉
24 Tõisip.	Salome	f. 4, 27 min. homm.
25 Kolmap.	Krispin	
26 Neljap.	Lisa	Lõune
27 Rede	Teets	tuul
28 Poolp.	Simon Simon Juda.	fullatap
19. P. p. Kolm. p.	Jesus süttitap luwallust inemist. Matt. 9, 1—8.	
29 Pühhap.	Hels	lumne.
30 Eesp.	Upsalon	Põhja
31 Tõisip.	Wolfgang	☉ f. 1, 2 min homm.

1. Oktobril tõssep päiw: f. 6, 34 m., lát alla: f. 4, 57 m.

11. — — — — — 6, 56 — — — — — 4, 30 —

21. — — — — — 7, 21 — — — — — 4, 5 —

Et wiimne tund saap kigil' kätte, sis saap fõrd pea mulle ka; ma wõtta ka sis aiglast ette, mo surma päle mõttelda.

1 Kolmap.	Alie	Pühhide p.	Waiitlit
2 Neljap.	Etta	Hengide p.	ilm
3 Rede	Nahum		ent
4 Poolp.	Ot		kange
20. P. p. R. p.	Paljo omma kutsutu, ent weidi ärrakorj. Matt. 22, 1—14.		
5 Pühhap.	Enno		tulm.
6 Eesp.	Linnert		
7 Tõisip.	Esau	☉ f. 6, 22 min. õdd.	
8 Kolmap.	Malle		Taiwas
9 Neljap.	Teodor		om
10 Rede	Martin	Martin Lutter.	pilwin
11 Poolp.	Krist	Martin piiskop.	
21. P. p. Kolmain. p.	Kuñinga-mehhe poig. Jan. 4, 47—54.		
12 Pühhap.	Jonas		nink
13 Eesp.	Paap		
14 Tõisip.	Widrif	☉ f. 2, 19 min. p. f.	
15 Kolmap.	Leopold		ilm
16 Neljap.	Alit		udsume.
17 Rede	Hugo		Hommungo
18 Poolp.	Esra		
22. P. p. Kolmain. p.	Kawwal fullane. Matt. 18, 23—35.		
19 Pühhap.	Elisabet		tuul
**20 Eesp.	Amos		Keisri h. troni p.
*21 Tõisip.	Marret	Maria ohwer.	☉ f. 7, 3 min. õdd.
22 Kolmap.	Abbas		ajap
23 Neljap.	Klement		pilwe
24 Rede	Jossas		mõtsa
25 Poolp.	Katri	Katrina p.	nink toop
23. P. p. R. p.	Orja Keisrit nink Jumalat. Matt. 22, 15—22.		
26 Pühhap.	Konrat		Kooln. mället. p.
27 Eesp.	Pabbo		parrajat
28 Tõisip.	Künter		talwist
29 Kolmap.	Meinart		☉ f. 10, 24 min. õdd.
30 Neljap.	Andres	Andrese p.	ilmatest kätte.

1. Novembril tõssep päiw: f. 7, 47 m., lát alla: f. 3, 41 m.

11. — — — — — 8, 9 — — — — — 3, 23 —

21. — — — — — 8, 29 — — — — — 3, 10 —

Oh, armake täll' wärrajid nink andke ferkus sõamid; täll' tomotage rõmoga ta sõna pärre ellada!

1 Rede	Arnolt		Tullep
2 Poolp.	Kärstna		
1. Krist. tullem. p.	Rittetu olgo, ke tullep Jēfanda nimel. Matt. 21, 1—9		
3 Pühhap.	Kola		bāste
4 Eesp.	Parba		lumme.
5 Tõisip.	Sabina		
*6 Kolmap.	Nikolai	Niggola p.	Reisri h. nimme p.
7 Neljap.	Tonni		☉ f. 6, 50 min. homm.
8 Rede	Katš	Maria samise p.	Pehme
9 Poolp.	Rudosp		ilm.

2. Krist. tullem. p.	Teedke, et Jummalariik lähün om. Luf. 21, 25—36		
10 Pühhap.	Judie		Ränge
11 Eesp.	Boldemar		kulm.
12 Tõisip.	Ottilia		
13 Kolmap.	Luzia	☉ f. 11, 10 min. ödd.	
14 Neljap.	Nikastus		Parras
15 Rede	Hip		talwine
16 Poolp.	Johana		ilm.

3. Krist. tullem. p.	Jaan wangi-tornin. Matt. 11, 2—10.		
17 Pühhap.	Lazarus		Sulla.
18 Eesp.	Kristop		Jälle
19 Tõisip.	Lot		kulm
20 Kolmap.	Abraham		
21 Neljap.	Tomas	Toma p	4. Kwatember.
22 Rede	Peata		☉ f. 12, 31 min. kesp.
23 Poolp.	Johwre		nink
			tuist.

4. Krist. tullem. p.	Jani tunnistus Jan. 1, 19—28.		
24 Pühhap.	Ewa		Jälle
*25 Eesp.	Tõno	Prants. sõawäe	1. Talwiste p.
*26 Tõisip.	Lillo	huff. mäll. p.	2. Talwiste p.
27 Kolmap.	Wanka	Ewang. Jaan.	sulla.
28 Neljap.	Wera	Jmsüta laste	Tullep
29 Rede	Mea	pühha.	☉ f. 6, 9 min. ödd.
30 Poolp.	Tawit		penikest

Pühhap. p.	Talwiste p.	Simeon nink Hanna. Luf. 2, 33—40.	
31 Pühhap.	Silweste		wihma.

1. Tejembril tõssep päiw:	f. 8, 44 m.	lät alla:	f. 3, 5 m.
11. — — — — —	8, 51	— — — — —	3, 6 —
21. — — — — —	8, 52	— — — — —	3, 18 —

Ujastaja aja.

- 1) Kewwaj allustap 9. Märzil f. 12, 45 m. homm.
- 2) Suwmi allustap 9. Junil f. 9, 38 m. ödd.
- 3) Süggis allustap 11. Septembril f. 11, 39 m. homm.
- 4) Talw allustap 10. Tejembril f. 5, 17 m. homm.

Päiwa- ja ku-warjotuse.

Selsinatsel ajastajal warjotetas päiw katšförd, ent mõllemba päiwa-warjotuse omma siin meije maal näggesmata; ku-warjotust ei olle sel ajastajal sugguke.

Eddimäne päiwa-warjotus, meš ei olle tämweline, sest et ennege päiwa ossa warjotetas, om nättawal Ulla; nink Abwrika-ma lõunapolitsil mail hommungut wašta nink algnep 31. Januaril hommungul.

Tõine päiwa-warjotus, meš tämweline om, om nättawal Kest, Amerika maal nink sure Waiikiko-merre saarte jät nink algnep 26. Julil öddangul.

- Kirrifo: nink Krono-pühha nink mõne mu mälletuse-päiwa.

Januaril.

1. Wastse-ajastaja pühha, nink Keiserliko Surewürsti Prowwa Helena Pawlowna sündimise pühha.
6. Kolme-kušinga pühha.

Webruaril.

2. Künste päiw.

Märzil.

3. n. 4. Rede ja poolpäiw enne lihaheite.
15. Palwe kolmapäiw.
25. Maria tulutamise pühha.

Aprilil.

17. Keiserliko Surewürsti nink Ironipärrandaja Alek, sandri Nikolajewitsi sündimise pühha.
20. Suur Neljapäiw.
21. Suur Rede nink Reisri Prowwa Aleksandra Wewdorowna niine pühha.
2. Kristuse ülestõssimise pühha, terwe nädal.

Mail.

9. Niggola päiw.

Junil.

1. Kristuse taivaniinemise pühha.
11. n. 12. Suurviiste pühha.
24. Janipäiv.
25. Sure Keisri: herra Nikolai Pawlowitsi sündimise pühha.
29. Peetri Paweli päiv.

Julil.

1. Sure Keisri Prowwa Aleksandra Weodorowna sündimise pühha.

Augustil.

6. Kristuse ärraselletamise pühha.
15. Maria taivaniinemise pühha eht Mda: Maria päiv.
22. Sure Keisri: herra Nikolai Pawlowitsi tronimise pühha.
29. Ristja Jani surma mäletuse päiv.
30. Keiserliko Surewürsti nink Ironipärrandaja Alek: sandri Nikolajewitsi nime pühha.

Septembril.

8. Maria sündimise päiv.
14. Risti üllendamise päiv.
26. Jumala sõna tundja eht oppetaja Jani mäletuse päiv.

Oktobril.

1. Maria kaitsemise nink eenpallemise päiv nink Poimo pühha.
22. Kasani pühha Maria pühha nink meie kirriko õige ussu üleswõtmise pühha.

Novembril.

20. Sure Keisri: herra Nikolai Pawlowitsi troni pühha.
21. Maria ohwri pühha.
26. Koolnuide mäletuse pühha.

Dezembril.

6. Sure Keisri: herra Nikolai Pawlowitsi nime pühha.
25. Eesmäne Talwiiste pühha. Se päiv pühhendetas ka mäletuse, et sel ajal 1812. ajastajal Prantsuse sõa: wäggi Jumala abbiga Weenerigist wälja aeti.
26. Talwiiste pühha tõine päiv.

Meie sure Keisri: herra sugguwõssa.

Nikolai I. tige Weenerigi Ülemewallitseja ja Keiser nink Polama Kuñinga, om sündinu 25. Junil 1796. Aleksandra Weodorowna. Weene ja Polama Keisri: ja Kuñinga: prowwa, Preiśšima Kuñinga tüttar, om sündinu 1. Julil 1798. Neide latse:

1. Aleksander Nikolajewits, Zesarewits, Suurwürst ja Ironipärrandaja, om sündinu 17. Apriril 1818. Tema abbiķasa: Maria Aleksandrowna, Zesarewna, Surewürsti: nink Ironipärrandaja: prowwa, Heśšenima Sureherzogi tüttar, om sündinu 28. Julil 1824.

Neide latse: a) Nikolai Aleksandrowits, Suurwürst, om sündinu 8. Septembril 1843.

b) Aleksander Aleksandrowits, Suurwürst, om sündinu 26. Weebruari 1845.

c) Wladimir Aleksandrowits, Suurwürst, om sündinu 10. Apriril 1847.

2. Konstantin Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 9. Septembril 1827. Tema abbiķasa: Aleksandra Josepowna, Surewürsti: prowwa, Saksen: Altenburgi Herzogi nink Ülemewallitseja tüttar, om sündinu 26. Junil 1830.

3. Nikolai Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 27. Julil 1831.

4. Mihhail Nikolajewits, Suurwürst, om sündinu 13. Oktobril 1832.

5. Maria Nikolajewna, Suurwürsti: prowwa, om sündinu 6. Augustil 1819. Tema abbiķaas: Maksimilian, Keiserlik Leubtenbergi Herzog, om sündinu 19. Septembril 1817. Neide latse: a) Maria Maksimilianowna, Keiserlik Prinzes, om sündinu 4. Oktobril 1841.

b) Nikolai Maksimilianowits, Keiserlik Prinz, om sündinu 23. Julil 1843.

c) Eugenia Maksimilianowna, Keiserlik Prinzes, om sündinu 20. Märzil 1845.

d) Eugen Maksimilianowits, Keiserlik Prinz, om sündinu 27. Januaril 1847.

6. Olga Nikolajewna, Suurwürsti: prowwa, om sündinu 30. Augustil 1822. Tema abbiķaas: Kaarl Widiķ Aleksander, Württembergima Kuñinga poig nink Ironipärrandaja, om sündinu 22. Weebruari 1823.

Õnfa kaddonu Sure Keisri, herra Paweli I. laste:

- 1) Maria Pawlowna, Suurwürsti-prowwa, Keisri-hera sõssar, om sündinu 4. Weebruari 1786. Teina abikaas: Kaarl Widrik, Saksen-Weimarima Suurherzog n. Üllembwallitseja, om sündinu 20. Januari 1783.
  - 2) Anna Pawlowna, Suurwürsti-prowwa, Keisri-herra sõssar, om sündinu 7. Januari 1795, Willemi II., Hollandima Kuñinga last.
- Õnfa kaddonu Surewürsti Mihhail Pawlowitsi last
- Helena Pawlowna, Surewürsti-prowwa, Würtembergima Herzogi tüttar, om sündinu 28. Tejembril 1806.
- Teina tüttar: Katarina Mihhailowna, Suurwürsti-preili, om sündinu 16. Augustil 1827.

Sel ajaštajal petas ladet:

Januaril.

7. Tarto:linan suur saksa laat, 3 n. — 7. Piña:turg Wörro:linan, 3 p.

Weebruari.

2. Willandi:linan suur saksa laat, 8 p. — 2. Wörro:linan, 1 p. — 4. Piña:turg Tarto:linan, 2 p. — 8. Piña:turg Walga:linan, 2 p. — 15. Piña:turg Willandi:linan, 3 p. — 22. Wörro:linan suur saksa laat, 8 p. — 27. Willandi:linan, 1 p.

Mai.

9. Niggola laat, Wöbso: mõisan, Weñe piri pääl, Rāppina kihelkunan.

Junil.

23. Jani laat Willandi:linan, 2 p. — 26. Wörro:linan. — 27. Walga:linan. — 29. Peetri laat, Tarto:linan. — 29. Peetri laat Tarmasto mõisan.

Julil.

2. Karksi mõisan. — 20. Perno:linan, suur saksa laat, 3 nādd.

Augustil.

10. Walga:linan. — 15. Helme:mõisan, 2 p. — 24. Lawritse laat Mosetatse:mõisan, Põlwa kihelkunan. — 27. Wastamoise:mõisan, Jani kihelkunan. — 29. Kilinga:mõisan, Saarde kihelkunan.

Septembril.

2. Abja:mõisan, Halliste kihelkunan, 2 p. — 4. Sindi:mõisan, Torri kihelkunan, 2 p. — 4. Sabbari laat Rāppina:mõisan, 2 p. — 6. Taterpera:mõisan, Helme kihelkunan. — 8. Kaskna:mõisan, Tõstama kihelkunan. — 8. Põlwa kiriko man. — 8. Rõuge kiriko man. — 8. Tarto:linan. — 10. Mõnniste:mõisan, Hargla kihelkunan. — 10. Oidre:mõisan, Helme kihelkunan. — 13. Perrawere:mõisan, Jagubi kihelkunan. — 14. Krawi laat, Krawi kõrzi man, Waña:Anz:mõisan, 2 p. — 15. Põlzamaal, 2 p. — 16. Kirrepi laat, Kirrepi sure kõrzi man, Rõngo kihelkunan. — 18. Audro:mõisan. — 20. Wāndra:mõisan, 2 p. — 21. Sanna:mõisan, Rõuge: kihelkunan. — 24. Mihkle laat Willandi:linan, 2 p. — 25. Mihkle laat Wörro:linan. — 29. Mihkle laat Tarto:linan, 2 p. — 29. Mihkle laat Walga:linan, 2 p. — 29. Rawwanurme laat Wastfelina kihelkunan, 2 p.

Oktoobril.

6. Puutšniki:mõisan, Rõuge kihelkunan. — 6. Tarmasto:mõisan. — 7. Piña:turg Wörro:linan, 3 p. — 10. Rāo:mõisan. Villistwere kihelkunan. — 15. Puštivere mõisan, Põlzama kihelkunan. — 15. Orriko:mõisan, Kambja kihelkunan.

Novembril.

1. Piña:turg Tarto:linan, 2 p. — 10. Mustwee:küllan, Torma: kihelkunan, Peipse rannan. — 10. Wörro:linan. — 20. Piña:turg Walga:linan, 2 p. — 25. Piña:turg Willandi:linan, 3 p.

Tejembril.

6. Wöbso:mõisan, Weñe piri pääl, Rāppina kihelkunan. — 27. Walga:linan, suur saksa laat, 8 p.

Lina wahhe.

	wersta maad.		wersta maad.
Tarto: linast om		Kuigašte: jama	24 $\frac{3}{4}$
Marwa: lina	186 $\frac{1}{4}$	Tölliste: jama	22 $\frac{1}{4}$
Peterburi: lina	324	Kulbi: jama	18 $\frac{1}{2}$
Tallina: lina (Põl: jama. faut)	186	Trentsi: jama	21 $\frac{1}{2}$
Walga: lina	82	Wolmeri: lina	19 $\frac{3}{4}$
Wolmeri: lina	132	Lenzi: jama	19
Rija: lina	258 $\frac{3}{4}$	Rauba: jama	22 $\frac{1}{2}$
Perno: lina (Helme: mõi: sa faut)	180	Englandi: jama	21
Willandi: lina (Rõngo: mõisa faut)	99	Kopoi: jama	23 $\frac{1}{2}$
Wõrro: lina (Reola: mõi: sa faut)	65	Rija: lina	20
Petseri: lina (Reola: mõi: sa faut)	109		238 $\frac{3}{4}$
Pihkwa: lina (Reola: mõisa faut)	165	Wolmeri: linast Perno: lina.	
Jama: wahhe.		Wolmeri: linast om	
Tarto: linast Marwa: lina.		Ranzo: jama	23 $\frac{1}{2}$
Tarto: linast om		Ruhja: jama	22 $\frac{1}{4}$
Iggawere: jama	23	Laatre: jama	21 $\frac{3}{4}$
Tõrma: jama	23 $\frac{1}{2}$	Killingi: jama	23 $\frac{3}{4}$
Minafi: jama	25 $\frac{3}{4}$	Surjo: jama	19 $\frac{1}{2}$
Rannapungerja: jama	14	Perno: lina	18 $\frac{3}{4}$
Wäikopungerja: jama	26 $\frac{1}{2}$		
Tõhwi: jama	21	Tarto: linast Pihkwa: lina	
Wokki: jama	12	post: teed mõda.	
Waiwara: jama	18	Tarto: linast om	
Marwa: lina	22 $\frac{1}{2}$	Kulbi: jama	91 $\frac{1}{2}$
	186 $\frac{1}{4}$	Lipfi: jama	21 $\frac{1}{2}$
Tarto: linast Rija: lina.		Mõnniste: jama	21 $\frac{1}{4}$
Tarto: linast om		Sanna: jama	28 $\frac{1}{2}$
Udderna: jama	26	Wõrro: lina	29
		Wastfelina: jama	27 $\frac{1}{2}$
		Petseri: lina	16 $\frac{1}{2}$
		Trboški: lina	21
		Korli: jama	17
		Pihkwa: lina	18

Namato kulutaja.

Egga ajastaja tulles wassse makele ramato wälja, mea se tarbis kirjutetas nink trükkitas, et marahwas neid peawa luggema nink se läbbi henge toidust sama. Ri kui ihhul toidust waja om, et teina saas ülespetus nink oina jöwwo mañu jääs, nida tabhap heng ka oina toidust. Leib toidap ihho, oppus toidap henge. Kui ihho nälga näep, sis löppep teina jõud ärra, teinal ei sa tödd tettus, teina jääp wiggatse. Kui hengel toiduse pudus om, kui teina oppust ei sa, sis jääp inemine patto nink ruinaluse sisse. Ihho ilma henge ei olle muud kui kolu kehha; kui heng sissen om, sis om ello sissen. Heng om ello; heng jääp ellama, kui ihho ka mullas saap. Ihho om kaddum, heng om jädaw. Kui sis kadduma ihho eest sünnis hoost lenda, et teina kaswas, jõudo saas wastapiddama nink tödd tegge; ma; ei sis omete sedda parrembat ossa, sedda jädawat, ilmkuolmata henge wõi ilma jätta. „Mes se awwitas teid, kui teije ka peasse wõitma kiik sedda ilma, ent kaotas oina henge?“ Üts henge hädda om pat, tõine om ruinalus. Pat nink ruinalus, ne kats henge wigga nink hädda kaswama nink wõtwa wõimust piimedusen, nink kaowa ärra walgusen. Kes piimeduse sisse jääp, se jääp patto nink ruinaluse sisse; kes piimedusest pääsep walguse mañu, se pääsep ka pattust nink ruinalusest. Walgus om henge ello, piimetus om henge surm. Walgust ei sa mu wisi, kui oppuse läbbi; sepärrast om oppust waja hengele; oppus om se toidus, mes hengele sünnis anda, et teina omast häddast wallale saas nink henda wõis walmistada iggawetse ello päle.

Ma rahwa lastile antas oppust ihho: wänembist kōdun, antas oppust kōli: wänembist kōlin, seni kui nēma inēmissis sawa. Päle to kōuwa nēma kirrikun nink kuuldma sääal Jumala sõna oppust ni saggede, kui nēma kirrikōhe sawa. Pühhapäiwil nink pühhil om kirrik wallal nink wōt: tap kiki wasta, kea tulles oppust kuuldma. Ärripäiwil

om kirrifo us finni, sest sis ei olle keddate saäl, kes oppust annap. Sedda ei woi sallata, et se oppus, mes ma rahwa latse kottun sawa, wäga kašsin nink puduline om, ni sama ka se, mes wäikolašte kolin antas. Eis eesmält awwatas neile laiemba teedmise nink sūrwāmba tundmise usse wallale, kui neina nakkawa Juimala lawwale kääma. Kirrifo kanzli nink altri päält jaetas figile, kea issonewa nink jañonewa iggawetse ello pärra, se taiwa leib nink se ello wessü, mes sðant rahbul pañep. Ent kirrifo kanzli päle nink altri ette ei tulle mitte kiit targa kotto oppust andma, kea Juimalast lähhätetas sedda ilma walguštama, enge figist ennege üts, ke se koggoduse karjuses om säetu, kent pärralt se kirrif om. Ei anna ka sesama üts mitte figist asjust oppust, mes teina effi tijap nink tunnep, enge ennege sáratšist, mes tarbis teina effiárralikult om säetu. Kirrifo oppetajal ei olle mitte sädus eht lubba ilmlikut asjust kirrifun oppust anda; ei kule koggodus altri eht kanzli päält middake päiwašt, kuust nink taiwa táhtist eñamb kui sedda, mes pühha kirri neist tunnistap; ei middake wóraitš maist nink neide sádusist, neide ellajist, neide linust; ei middake mitmist tubhandist teedmise nink tundmise wáart asjust, mes siin ja saäl sure ilma pääl sündiwa nink meijesuggutse film kuñage náttá ei sa. Ent siéki om sá rane laiemba teedmine nink sūrwāmba tundmine henge walguštamises waja, figile waja, kea Juimala lašte nimme kandwa nink Juimala armust nink heldusest tahwa offa saija. Sedda eñamb ja fulet, mes targa inemise üttest eht tóisest asjast ütletwa eht mõtletwa, sedda targembaš saat sa effi ka; jah, ütlet oppetetü mehhele lähháb segi teina henge árratamises tarbis, kui ta kulep, mes ta peap naarma eht põlgma. Sest se lábbi teina sunnitás, wastakõñelema nink oina teedmise nink tundmise sūrwiusest páiwa ette toma, mes muido olles sðame pohja jánu nink sinna kaonu. Üts põld, mes kuñage ei liguteta, jáap wimate tuimas nink ei tahha eñamb sammeltse kanda; ent mes ellajist sökkutas, kost adder saggede lábbikáup, kóhhe wáffe pále wetas, eht mulda, eht sawwi, eht muud, mes muijal kóhhegi ei kólba, se an-

nap aigo móda rohkeste wilja. Ni om ka waimo rigin. Sedda eñamb lifumist om tutta hengide sean, ni et teake ei panne oina punda ráttiko sisse, enge eggaitš annap wälja wahhetajide kátte, mes tál om, sedda rohkeimbide kaswap tundmine nink teedmine rahwa sean nink kannap wimate maggusat tarkuse suggu. Melles om saksá rahwa sean surembat tarkust lóida, kui marahwa sean? Sepárrast, et saksama paksult rahwast táus om nink mes eale üts targemb wäljamõtley seddamaid ramatokirja lábbi awwalikus saap. Eggapáiw tulleswa saksamaal siin ja saäl linun nink küllin ramato wälja, mea tubhande kaupá trükkitas nink kiit maad lábbijooskwa ühhest káest tóiste nink figin paigun loetas. Kui meije maal marahwa sean ka sá rane waimo lifumine olles; kui siin ka rahwas oppis illeskirjutama, mes eggaitš oinan sðamen tunnep nink mõtley: sis nakkas ka siin maal waimo luggu pea tóiste miñema. Siin trükkitas kúl ka egga ajastaja ramatokeisi, ent rahwas ei tija sest paljo. Harwaste láhháp üts ja tóine, ke lina johhup tulleswa, ka ramatotrükkiija mañu sisse ramatut oštma; ent ta ei mõista neide ramatide seast, mes tálle pakkutas, sedda wäljawallitseda, mes tál waja om. Kes hennete wikkatit tahhap ošta, kúl se mõistap wahhetetta, nink hõllištap ütte ja tóist, enne kui ta oštap; ent ramato náust eht hõlliš ei tunne teake árra, máranes ta plnes. Sepárrast olleme meije kalendriteggija sedda nõumo wõtnu, tiimahawatsen kalendrin kiit mafele ramatid illesanda, mes 1848. ajastajast sani ammat Juni Juni 1849 omma wäljatulnu. Siin löwwap sis luggeja illespantu ollewat, kuis niñitetu ajal wäljatulnu ramatide páátkirri om, mitto lehhekúlge kelleke sissen omma, mes asjust koake oppust annap nink kes sedda ramatut om kirjutanu eht wäljaandnu, kuñas teina om wäljatulnu nink mes ramato hind om. Kes niñud sedda „ramato fulutajar“ om lábbiluggenu nink ütte eht tóist ramatut árramárknu, mes ta tahhap hennete ošta, sel om se üts kerge assi, ramatopodin eht trükki ja mau sedda ramatut tóiste seast wäljawallitseda, eht

müjale selgeste tähhendada. Kui tulles ajastaja kalendrini jälle ülespandas, mees toni ajani om wäljatulnu, nink ni egga ajastaja is eddesi, sis wõip kalender tulles pölwe rahwale üts hä ramato juhhataja olla. Weidi om kül sliin niimitetu ramatide sean säratsid, mea Tarto kelemurren omma kirjutetu; ent sedda ei wõi iües panna: sest sedda teelt kõneltas ennege ütten wäikesen folgan, kui müjal figin paigun, kon marahwas om ellaman, Tallina teelt prugitas. Roh, kül Tarto nink Wörro rahwas wõiwa ka Tallina teele ramatid luggeda; egga segi ni wäga rässe ei olle: ta om omete kiik üts makeel. Tähhelapañeja luggeja saap pea arro, et kül mõne sõna nink jalko tõisilde kääwa. Waia Testamenti nink sure juttuse ramato omma ka ennege Tallina teele kirjutetu, siiski loewa meije koolmeistre neid ärra, et olle wiggagi. Saksamaal omma ka mitime saksa teele murre nink Perlini linan Preisimaal murren rahwas tõiswisi sõnnu kui Stuttgarti linan Württembergi maal; ent kumbagi om üts ramato teel nink Perlini trük tulles Stuttgarti trükiga ütte. Welles sis Tallina nink Tarto telega ei wõi ka ni olla? Egga omete sedda ei wõi lota, et se suremb jaggo ma rahwas, mees Tallina teeli kõnelt nink loep, peap meije wähhemba rahwa teelt opma ehk meije teele ramatid kirjutama, mees neima ei mõista; parremb om lota, et meije rahwas sedda nõuwo wõttas, Tallina teelt oppi, et neima sest henge warrandu, sest ossa saas, mees marahwa suremba jao teele pärra kääp. Olgo nüüd eenkõnest willand, nink kaegem ärra, mees ramato ne omma, mees 1848. nink offalt 1849. ajastaig omma walge ette tonu.

- 1) Sannumetoja sel aastal 1848, ehk Uut ja Wanna, ma-rahwa rõmuks ja õppetuseks. (Johann Jannsen.) Essimenne aasta-jaggo. Tarto linnas, trükkitud Laakmanni kirjadega, 252 lehe külge. 8.

Kes se ramato kirjutaja ehk wäljaandja om, sedda ei näüta wäälkirri ehk titel selgeste wälja, et kül ramato tiitle-pildi-

kese pääl om üts kilp näüta nink se päle niimi trükkitu: Johann Jannsen; ent eestkõne pärraotsas saipap sesama niimi üllewän nink mañu om pantu weel: Wändra kanter. Meije ei olle seni ajani weel middate Wändra kantrist kuulnu, es tijake, kas Wändra kanter om, wai ei olle, ehk mees Wändra kanter niimi olles, ehk kas Wändra kanter mõistap ramatut kirjuta, wai ei mõista, ent sedda ramato olleme läbbiluggenu, nink wõime temast sedda tunnistust anda, et tema marahwale üts tark nink mõistlik sanumetoja ehk kulutaja om. Se ramatofese läbbi olleme Wändra kantriga tutwas sanu, nink pakkume tälle kui ütlele hä sõbrale kät. Üts juhhataja ramato eddeotsan näüdap üles, et 8 luggemise tükki saäl sissen om. 1) Eistakius, 2) Jumala rigist pagganatte seas, 3) Saardami linna pu-seppa-sel, 4) Krahwi herra ja tema kutsar, 5) Klarus ja Maria, 6) Kore tüttarlaste pegel, 7) Julgus ja argus, 8) Hink ja Wilip. Ramat om Tallina teele kirjutet. Mõne neist luggemise tükkist omma polele jänü; sest om lota, et tõisel aastal tõine jaggo weel mañu tulles. Ramato hind om 30 Kop. hõbb.

- 2) Palwe, Palwusse, Eenpalwe nink Rittusse Laulo hengi ärratamises ello tee pole nink Jumala kütuses. Tartu 1848. Trükkitu J. C. Schünmanni lassa man. 62 lehe külge. Mañu om kütetu: Koggodusse Kori Laulo nink Litania. (Siin meije Kori palles: Oh hallesta me päle! Nink laulwa ka: Halleluja! Uuw olgo Jumalalle.) Tartu 1848. Trükkitu J. C. Schünmanni lassa man. 18 lehe külge. 8.

Se ramatofene om Welliste-rahwa Jumalaorjuse tarbis Tarto teele kirjutetu. Eddimätsen jaun om 22 laulo numrit, tõisen jaun 4. Ramato hind om 25 Kop. hõbb.

- 3) Kullaleib. (Saksa teele Ma teele.) Wändra kirriko õppetaja kirjotud. Tarto linnas trükkitud 1848 Laakmanni kirjadega. 126 lehe külge. 8. Se Tallina teele ramat annap mitmist waimolikust asjust

oppust nink jubhatap luggejat Jumala sõna läbbi õigele tele. Luggemise tükki omma enambest lühikese, ent kes tõtte tundmist otsip, lõmwap neide sissest mes tal waja om. Meid om ülle fige 31 tükki neidesinatside päänkirjuga: 1) Hinge hinnast, 2) Poue pattust, 3) Mailma rõmust, 4) Hõlekandmisselt hinge eest, 5) Risti kandmisselt, 6) Taewa liikust rõmust, 7) Ilmaaegselt tallitamisselt, 8) Meist ilma: asjata küsimisest, 9) Aeg kaub, 10) Warratselt Jumala kartusselt, 11) Tõsiselt armastusselt, 12) Kurwa hinge rõmustus, 13) Issennese ärrasalgamisselt, 14) Süddame tunnistusselt, 15) Rõõm kurbdusses, 16) Surma tunnist, 17) Südda olgo rahhul, 18) Kinnitus usso nõdrusses, 19) Kannatus kiusatuses, 20) Kinnitus kannatuses, 21) Õnnistusse nõudminne, 22) Iggapäwalest suremisselt, 23) Jumala armo kitus, 24) Meie lomiseft, 25) Mida surem hädä, sedda liggem abbi, 26) Kristusse armotibadest, 27) Noua head ja jätta kurja, 28) Wat on maggus ja wihha, 29) Jumala pitka mele rikkusselt, 30) Wannematte kinnitus lapse surma jures, 31) Kaswamisses armus. Ramato hind om 15 Kop. hõbb.

4) Leiwakormiwikenne ehk õppetussed ja juttustamissed ma: rahwa kassuks üllespantud. Perna linan trükkitu Bormi kirjuga, nink Tallina teke kirjutetu.

Se ramat ei olle mitte üttekõrraga wäljatulnu, enge aigo möda jaokaupa. Üllefige om 12 numrit wällan, egga num: mer 1½ poognat ehk 2¼ lebbe külge. Ramato kirjutaja ei olle eina nimme arwaldanu, ent meije olleme kõrwalt kuulnu, et ramat Wändra oppetaja, Kaarl Rõrberi, kirjutet om. Pärrametsen numrin jättap ramato-kirjutaja luggejid Jumalaga, sest et katekestõistkõnnest leiwakormiwikesest sekõrd arway willand ollewat. Meije ollesse sõudnu, et weel mõni leiwakormiwikene olles wäljatulnu; mes meije een saiskwa omma wärsket ja maggusat elloleiba täüs. Meist juttustamisist oppip luggeja Jumala armo nõuwo inemistega tundma, saap pühha kirja tükki selletamiste läbbi

usson kinnitetus nink jubhatetas mañitsuse läbbi ristiiñemise ello kombid tähhele pandma. Luggemise tükki omma: 1. leiwakormiwikesen: Ignatsius ja Polikarpus — Kristusse tunnistajad — Misparrast hoian Lutterusse usso koggo: dusse pole? — Ühhest jodikust kes pöördud; 2. leiwakormiwikesen: Lühhiene jut Martin Lutterusse ellust ja sünninud asjadest (jääb polele) — Ärge murretsenge ühtegi — Keddä Issand armastab, sellele annab temma hirmo; 3. leiwakormiwikesen: Lühhiene jut n. t. s. (mis polele jäi) — Pea omma hinge kalliks — Wereta Jehowa peäle omma teed ja loda temma peäle — Louna merre saarlaste armastus Jumala sanna wasto — Wanna kuld; 4. leiwakormiwikesen: Jalloto Tomas, ehk mis innimenne külwab, sedda ta leikab — Mis on kindel usk? — Minno ikke on hea, ja minno koorm on kebja — Jehowa on mo karjane — Wanna wiolimängia ja temma abbimees; 5. leiwakormiwikesen: Mõnned nouandmissed piibli luggemise jures — Kui kaua ollete teie lonkamas tahhes mõttes? — Kui tegi minno järrele tahhap tulla, se salgago issiennast ärra — Jehowa õnnistaminne teeb rikkaks — Laulge Jehowale uut laulo — Mis kasso on innimesel sest, kui temma teik mailma kassuks saab, agga omma hingele kahjo teeks? — Waene urtsit ja temma sallaja warrandus; 6. leiwakormiwikesen: Lesknaene ja waene laps (jääb polele) — Wereta Jehowa peäle ommad teed, ja loda temma peäle — Jehowa on meie kuningas — Prantsuse-ma loust; 7. leiwakormiwikesen: Lesknaene ja waene laps (mis polele jäi) — Nelli tarwillist asja, mis koggodus omma liikmette polest nouab — Kuidas pead sa Issanda laual kaima? — Waim on, mis ellawaks teeb — Kalat. 2, 21 — Rom. 11, 33 — Ühe wenna hüüdminne — Orjad, kuulge omma wannematte sanna! 8. leiwakormiwikesen: Lutterusse maenitsus laste wannemattetele — Israel, loda Jehowa peäle — Luk. 15, 6—9 — Luk. 10, 12 — Tru ja ustaw sõamees — Waese mehhe rahha saat; 9. leiwakormiwikesen: Lutterusse maenitsus abbiello rahwale — Eideke Liso — 1. Kor.

1, 18 — Jummalal fanna on mõttede ja süddame noude ärramoistja — Joann. 1, 16 — Mis on usk? — Jummalal laps pagganatte seast — Lapse hoidja laul; 10. leiwakormikesen: Johann Arad — Rom. 14, 17 — Meie iggapäwast leiba anna tännapäw — Joann. 3, 36 — Paul 3, 25. 26 — Matt. 18, 19 — 3 Mos. 19, 12 — Ikka rahhul, ei iggawestki rahhul — Kitusse wäärt mäs-faminne — Rom. 8, 18 — Noriko wastawõtminne; 11. leiwakormikesen: Hans Plöri — Matt. 10, 28; 12. leiwakormikesen: Üks tõeste meie maal sündinud luggu — Ar-mokulutamisse te Dstindia maal — Röömsad sannumed Sionist — Silas — Lööppo sannad. — Kiit 12 leiwakor-mikest ütte arwatu teggewa 295 lehhe külge wälja nink maswa Kop. hõbb. Kes sedda rahha se ramato eest om wäljaandnu, ei olle sedda mitte kaotanu, enge oma henge hääs kaswu päle pandnu.

5) Jutlus mis waene karjane tühjas lanes 15. Pühh. pärr. Kolmain. Jumm. Pühha 1848 ommas kirrikus teinud. Matt. 6, 24—34. Pernus, 1849. Trükitud W. Vormi kirjadega. 16 lehhe külge. 8.

Sesinane Tallina-kele jutlus selletap ärra, mesfuggune se wahhe om ilmliko inemise nink usklike inemise wahhel. Usklik inemine ei olle mitte parremb, eht targemb, eht ausamb kui ilmlik; teina teep nisaia pattu kui tõine, ja mõnikord enambke weel, teina sattap ka mittokord oma ruinaluse läbbi kahjo nink hää siäse nink lõwwap ärra: põlgmist nink pärrankiusamist inemiste een; ent üts kallis warra om teinal, mes ilmlikul ei olle, se om se kindma lotus, se selge teedmine, et Dnisteggija teina pattu oma surmaga om ärrataffunu nink sepärrast tal pattu pärrast ei olle waja hirmun olla. Se om se wahhe: usklikul antas pattu andis, ilmlikul ei anta andis. Usklik peap Dnisteggijat fige kallimbas hääs, sest et teina Dnisteggija armo läbbi figest hädast wallale pääsep, ilmlik ei kulle teinast middake nink püwwap ennege ilmliko hääd, sest et

se teina melest fige kallimb om. Sedda oppust annap sesinane juttus nink mõip umbusklikuid panda mõtlema, usklike uid rõmuštada nink kinnitada.

6) Pühha risti usso õppetusse wiis peatükki. Ma:rahwa koli lastele ja mu risti rahwa hinge kassuks. Essimenne jaggo: Dr. Martin Lutterusse selletus. Teise jao selletusse jure on pühha kirja lannu lissatud ja õppetussi antud, mis meie ma:rahwas Kate-kismusses senni ajani ep olnud leida, kui:

- 1) Piibli ramatust ja temma kirjadest,
- 2) Wanna seadusse sündinud luggust,
- 3) Jummalal ollemisest, wisidest ja kom-bedest,
- 4) Pühhadest,
- 5) Ue seadusse sündinud luggust Jeesusest Kristussest,
- 6) Hädda risimisest, kes ja kuidas sedda woib tallitada, ja
- 7) Pihtimisest.

Üllespandud Riia linan ma:rahwa õppeta-jast O. A. v. Jannau. Tartu linnas, trükitud H. Laakmanni kirjadega 1848 aastal. 64 lehhe külge. 8. Ramato hind om 10 Kop. hõbb.

7) Magdeburgi-linna hirmsast ärrarikumisest. Muhhu ma hundi jahhist; jänness eškami-sest; rehhepappist ja waesest teo-mehhest. (Ueste läbbiwadatud ja parrandud.) Pernos 1848. Trükitud ja müia W. Vormi jures. 16 leh-he külge. 8.

Se wäikene Tallina-kele kirjutetu ramatokene ei masfa kül-paljo rahha, ent ei masfa ka luggemist. Eddimane tüf: Magdeburgi linna hirmsast ärrarikmisest om lib-jutto warki, ne tõise tüfki laulo warki üllespantu. Ram.hind om 7 Kop.h.

8) **ABD**-ramat. Maſſap walmis pogitud 8 koppis kat hõbb. Tarto linnaſ 1849. H. Laakmanni kullo ja warraga trükkitud. 32 lehhe külge. 8.

Gesaſma waſa Tallina, kele **ABD**-ramat, nüüd waſſeſt ümbertrükitu, om wäikolaſtele ütſ hã tãmweline juhhataja ramato luggemise tarbiſ. Eddimãtſen tũkkin omma: 1) wäikeſe nink ſure tãhhe; 2) kõrdamõda kati tãhte kottopantu; 3) ütſiko tãmweliſe üttejakkoliſe sõna; 4) lühhiſe kõne üttejakkoliſiſt sõnuſt kottopantu. Tõiſen tũkkin omma: 1) kättejakkoliſe ütſiko sõna; 2) lühhiſe kõne ütte, nink kättejakkoliſiſt sõnuſt. Kolmandan tũkkin: 1) kolmejakkoliſe ütſiko sõna; 2) lühhiſe kõne ütte, kätte nink kolmejakkoliſiſt sõnuſt. Neljandan tũkkin: 1) neljajakkoliſe ütſiko sõna; 2) lühhemba nink pikkemba kõne ütte, nink mitmejakoliſiſt sõnuſt. Pãle to omma „Õppetüſſed, miſ Siraki Tarkuſſe-ramatuſt keige ennamiste laſtele tullewad tãhhele panna.“ Mañu omma weel pantu Tallina Lauloramatuſt: „Hommiſo, palwe, Palwe enne sõma-aega, Palwe pãrraſt sõma-aega, Ohto:palwe, Palwe,“ — nink wiimſelt: „Numrid.“

9) **Iſſeennese** lãbbikatiſminne, kaſ Jumimala laſte õiguſ meil on kã, woi mitte. Sakſa keleſt Ma kele illeſpandud, ja meie arniſa Ma:rahwa kãtte ſowitud, mitme hinge kaſ: ſukſ. Tallinnaſ, trükkitud Lindworſe pãrriatte kirjadega. 1848. 23 lehhe külge. 8.

Siin ramatun antaſ tũttarlãtſele oppuſt, kuiſ teñma peap henda eſſi lãbbikaema, et ſelget teedmiſt ſaaſ, meſſuggune teñma henge luggu om. Eeſmãlt ta peap pãrranduma: kaſ tãl iggawene ello om? tõiſelt: kaſ teñma om waſſeſt ſündinu? nink kolmandalt: kaſ teñma om Kriſtuſe pãrralt? Et ta oppiſ tundma, meſ om iggawene ello, meſ om waſſeſt ſündimine, meſ om Kriſtuſe pãrralt ollemine, ſiſ omma Waſſeſt Teſtamentiſt Piibli wãrſi wãljalirjutetu, mea neidſiñaiſid aſju ſelletawa. Lõppetüſeſ ſõwmap rama: tokirjutaja, et ſe, keſ henda uſſutawalt lãbbikaep nink

pubuſt lõwmap, mitte ſepãrraſt ei pea pelglikuſ jãma, enge ſedda ſuremba hiñmoga Õnniſteggija pãrra waidlema, ſeſt et teñma üttele mahha ei jãtta, te ſedda otſip.

10) **Aljad**, miſpãrraſt lapſed ilma wiſimatta Õnniſteggija jure peawad põggenema. (Tãida meid warratſelt omma helduſſega, ſiſ tahhame rõõmſaſte laulda, ja rõmuſ: tada keige omma ello aja. T. l. 90, 14) Tallinnaſ, trükkitud Lindworſi kirjadega 1848 aãſtal. 22 lehhe külge. 8.

Siin ramatun antaſ laſſile oppuſt, jo wãikun Õnniſteggija pole hoita, ſeſt et ello aig ſiin ilman lühhiſene om, et ſurma tund ilmatedmata tullep, et kiik, kea rahhun nink õnſuſen ſiſt ilmaſt lahſewa, jo noren ean Õnniſteggija mañu ollima paenu nink wiimſelt et Jeſuſe man olla om õnniſ: tuſ, nink ilma teñmata olla om ſurm nink hukkaſ. Mã: rane ſe õnniſtuſ Jeſuſe man om, ſedda ſelletetaſ ſedda: wiſi, et teñma ſiſſen ſaap ſũdda rahho ja õnne nink tunnep rõmo kige ello aja. Pãle to juttuſtetaſ mõñeſt laſeſt, kea wãikun wãga õnſaſte nink armſaſte omma kolu, ſeſt et neñma ilmaſt nink ilma rõmuſt ſuurt luggu eſ pea, ent ſedda rõmu kaſlimbaſ peijewa, taiwan Jeſuſe man olla nink igga: weſ teñma mañu jãda. Mañu omma weel liſſatu mõñe wai: moliko laulo ſurmaſt nink iggawetſeſt elluſt. Keſ ſedda ramatokeſt om lãbbiluggenu, wõttap tõtteſte ſedda nõuwo, omme laſeſeſi ſuremba hõlega ſe mañu juhhatada, „ſel omma iggawetſe ello sõna!“

11) **Jeſuſe** elloramat, luggejalaſte walmiſta: miſſekſ, Wãndra kirrikoõppetaja firjotud. Tarto linnaſ, Laakmanni kirjadega trükkitud. 1848. 66 lehhe külge. 8. (Se ramat maſſap walmiſ po: gitud 7 kop. hõbb.)

Wãndra kirrikoõppetaja, Karl Kõrber, om ſiin ramatun lühhiſelt neljaſt Ewangeliumiſt kottopandnu, meſ oppuſe: laſſile Jeſuſe elloſtãugiſt om waja tãhhele panda. Ütte

päiwaga wõip sedda ramatut kolmförd läbbiluggeda nink kes ramatut mõistap tähhelepanemisega luggeda nink jõuwap melen piddada, mes ta om luggenu, saap siist ramatust ütte päiwaga kätte, mes tõine mitmin nädalin Teshamentist ei sa kofkotorjata. Reid luggemise tükke om 28, mea päälkirju pärra nida kääwa: 1) Joannesse sündimine, 2) Jesusse sündimine, 3) Kolm tarka, 4) Raksteist: kummend aastat, 5) Jesust ristitakse, 6) Jesust kiusatakse, 7) Kaio:weffi, 8) Tigi:weffi, 9) Silma:weffi, (a. Raini liina noormees, b. Tairi mehhe tütrekenne), 10) Ristmisse weffi, 11) Meljasuggusest põllust, 12) Kümnest neitsist, 13) Rikkast mehhest, 14) Hallastajast mehhest, 15) Arrakaddonu pojast, 16) Immelit rahwasõdminne, 17) Marta ja Maria, 18) Kananea naene, 19) Pimme sündinud, 20) Jesust mudetakse, 21) Laeste õnnistamine, 22) Laatsarusse arratamine, 23) Palmipude pühha, 24) Suur neljapäaw, 25) Suur redi, 26) Üllestõusmisse pühha, 27) Zaewaminemisse pühha, 28) Suiste pühha.

12) Karjalaste luggemisse ramat. Tarto liinas Schünmanni lāsja kirjadega trükitud. 1849. 109. lehhe külge. 8.

Andko Jumal, et sāratsid ramatuid paljo olles rahwale luggeda, kui se om! Sel mehhele, ke sedda om kirjutanu, om tark meel pään, arm sõamen, makeel ni kui lodu suun nink terrawa sõna kele pääl, mes ni kui nole sõamete tükkiwa. Riik 21 jutto, mes siin lõwwis, omma ni kui illosa malitu pildi, mes marahwa eggapäiwast ello üllestõutwa, hääd nink kurja, mõrro nink maggusat, rõmo nink kurbust, õigust nink üllekohhut, naro nink ikmist, tarkust nink ruinalust, nink mea kiik se sissen ütte tulleswa, et luggejat digele tele saatwa. Kes se ramato om läbbiluggenu, se lõwwap tõtteste iks midda henne man, mes ta tunnep ni kui wainlast ollewat, kelle waista sünnis kige hõlega sõddida, nink sedda sõamest ehk lihast nink werrest sünnis wäljaajada. Eggauts luggeja saap oppust. Jima lats oppip Jumalat pelgama nink pallesma, pelglik heng Jumal:

la päle lootma, maijus oma iggapäiwatse leiwaga rahhul ollema, wõlsja töt kõnelema, laist tõdd armastama, ruinal oppust otsma, jobit, warras, rõwel oma endist ello wihtama, riidlik oma wihamehhega leppima nink nidade eggauts sedda pärrandudma, mes rahhule tarbis lät. Onništargo Jumal ramato kirjutajat nink andko tälle aiga nink jõudo, ka eddispäide weel marahwa tullus trükitijale tõdd anda! Walmsis keldetu ramat ei masja enamb kui 15 tenga.

13) Jutlusse ramat, mis sees Pühhapäwade, Pühhade ja Palwepäwade jutlused Teshima rahwa õppetuseks on kofkopandud. Tallinnas; trükitud Keesriikto Künstoriummi kulloga ja Gresseli kirjadega 1848 aastal. 651 leh. külge. 4.

Se Tallina:kele kirjutetu juttuse ramat om nende hääs wäljaantu, kea mõnikörd pühhapäiwat ehk kirrikopühhal peawa koddõ jama, kui tõise kirrifun kääwa. Sepärrast om siin ramatun kiik pühhapäiwa: nink mu kirrikopühha: Ewangeliumi, eddimätsest Kristuse tullemise pühhas ammat 26. pühhapäiwani pärrast Kolmainuse pühha lõida, nink juttus mes koake Ewangeliumi päle sünnip om maanpantu nink egga juttuse tarbis kats laulo: numrid, mes luggeja lauloramatusst essi wõip üllestõtta. Kui mu marahwas sis pühhapäiwat kirrifun omma, wõip koddorahwas juttuseramatust sedda pühhapäiwa tõiste seast wälja: seltetada nink ramatusst luggeda nink laulda, mes neima lõidwa ramatun üllestõhendetu ollewat nink sawa sedda: wisi ka keddun Jumala sõnna kuulda. Se ramat ei olle mitte ütte mehhe kirjutud, enge mitma Tallina:ma kirriko oppetaja omma eggauts oma waimo warrandusest ni paljo maanupandnu, kui arwo pärra waja olli, et ramato mõdt tääs saije. Ni kui inemise ei olle lomo pärra kiik üttesugutse, enge eggauttel om oma wiis nink oma essiärraliko ande, ni omma ka ne juttuse siin ramatun mitmasuggutse, ent sepärrast ei wõi neid juttusid sugguke laita. Pühha apostli ei olle ka andide nink waimo wäe polest üts ni kui

tõine, enge mõni kulutap Jumala sõnna tassatse waimoga, mõni waljo telega, mõni pühwap kalle sõant pima nink õliga pehmendada, mõni raudwassaraga pörrutada, — siiski om figil üts sesaia pohhi al, kelle pääl neia saia: Jesus Kristus täämba nink hommen nink iggawetseš ajaš. Sesaia pohja päle omma ka kuit juttuse siin ramatun tinniteru, üts ust, üts arm, üts lotus káup neist kigist lábbi, nink ütteinustke ei olle neide sean, meš mitte es peas kõlbama parrandamises nink juhhatamises õigusen nink pühhausen lábbi Jesuse Kristuse meije Õnnisteggija. Rahjo, et meije Tarto nink Wörromaal sárast juttuseramatut ei olle! Ramato hind om 1 rubla hõbb.

14) Ma-ilma ja mõnda mis seal sees leida on. Tullosaks ja õppetlikuks aeawiteks Ma-rahwale. Essimene and. 13 pildiga. Matsab 15 Kop. hõbb. Tartus 1849. H. Laakmanni kirjade ja fulloga trükkitud. Teine and. 15 pildikujjoga. Kolmas and. 11 pildikujjoga. Neljas and. 16 pildikujjoga. Wies and. 13 pildikujjoga. (Eggaüts and mas, sap 15 Kop. hõbb.)

Se ramat om se tarbis kirjuteru, et marahwas oppust saas loodasjust ma pääl nink taima kullen nink mitmasugutist asjust, meš inemiste tarkuse lábbi ma pääl omma sündinu nink wálsamõtteldu. Kel armomeel om meije armisa ma-rahwa wašta, sel om halle nátta, et ka ne fige targemba marahwa seast, kea lomust terrawa nink mõistliko omma, ni mitmin asjun kigist mu rahwa seltsist teedmise nink tundmise polest ni wága omma párrajánu, et tõise rahwa wáikokoliats targemb om. kui meije marahwa táw: weline mees. Se rumalus nink tundmise pudus tulles sest, et marahwa kolin muud oppust ei anta, kui ennege Jumala sõna luggemist nink laulmist. Saap lats kolist wallale, sis wõttap maja: nink põllo: tõ tedda kinni nink peap tedda abhilan, seni kui ta mulda lát. Sest et ta noielt ei olle opnu ilmliko asju táhhele pandma nink neide pohja kátte sama, sepárrast jáap teia mõistus õtsekui

suitma nink sesaia kallis Jumala ande ei olle teimal suguke abbis, oia eggapáiwast tõõdke targembide sáeda nink tallitada, kui essa nink essaessa omma sáednu nink tallitanu. Ea ellap ni kui üts tõlojus üttest páiwast tõise, sepárrast jáap teia ka ni rumalas, kui tõlojus, nink jáap su amule saisma eht rapputap uskmata páäd, kui saksa kolipois teiale juttustap, meš ta kolin om opnu taima táh: tist, wõderama ellajist, kunstlikust tõõst, ni kui auowanfrist nink muist sáratist asjust. Kui ta ka tahhas há melega tarkust otst, ta ei sa kóstkipoolt oppust. Kolitu saksa mees, ke oia seltsi rahwa sean ellap, kulep siin nink sáäl üttest nink tõisest asjast kõnelewat, nink kaswatap jo se lábbi oia tundmist, eht ta loep sáratid ramatid, mea nisuggut: síst asjust oppust nink selletust andwa. Ent kui ma: mees ka pássap mõnikõrd omast tõõst wallale nink láhbáap kulla eht kórzi; meš ta sáäl kulep muud, kui túbja jutto, kellest keake weel ei olle suurt tarkust kátte sanu! Makoli ramatid trükkitas ka jo mitmast rahwa põlwest nink wõip neid peake linast oddawalt saia; ent seni ajani ei olle paljo muid ramatid wálsatuluu kui ennege sáratid, mea Jumala sõna oppust andwa, ent ilmlikust asjust sõnnake ei lausu. Ent siin pakkup nüüd üts marahwast armastaja saks sárast ramatut, meš tallorahwale teedmist, oppust nink selletust annap kigist sáratist ma-ilma asjust, meš waja om teda sellele, ke oia mõistust Jumala tahtmise párra tah: hap prufi. Sest ramatust ei olle seni ajani enamb wálsatuluu, kui wiis andet eht jaggo, eggaušs ande fige wá: hembalt nelli poognat eht 52 suri eht sáratid lehkõlge, mea wálsatullewa, kui poognat weel tõisfõrda kókkomurtas. Ramatofirjutaja tunnistap essí wijendama ande párrametse lehhe kúlje pääl, et ta játtap nüüd asja fullemise päle saisma. Meije sõwame figest sõamest, et se fullemise aig rutto árralõppes, nink sesaia Jumalast wága kalli ande: dega õnnistetu ramatofirjutaja pea jálle oia tõõd illes: wõttas nink selsamal wiisil kui seni ajani sedda eddest ajaš. Sest meš teia ettekannap, mõistap teia rahwale ni táw:

weeste ärraselletada, et luggeja rutto arro saap, nink firjale tulleswa pildi-fujjo ka weel appi, kos silmaga wöip nätta, mes weel tundmata jänu.

15) Sädus kuis Liivlandi ma mõisnikuide Kredit-Kassa abbiga tallomaid wöip müüwa nink osta. Tartun 1849. Trükkitu J. E. Schünmanni lässjä man. 14 leh. f. 4. Maßap 25 Kop. h.

Mes sen ramatun lõwwis, om siinsaiman Kalendrin puhhas wimane üllešwödetu. Sepärrast ei olle muud middake temmast ütelda, kui sedda ennege, et teina saksakelest mafele om ümberpantu Kredit-Kassa rahbateimitaja Karl Reintali läbbi. Teina sõna käiwa nidade:

I. Ülleüldne teda-andmine.

§ 1. Liivlandi-ma mõisnikuide Kredit-Kassa-Kogodus lubbap tallomehhele, kea teina abbiga tahwa tallomaid osta, pantprive läbbi abbis olla, seddamöda kuis sefinane säduse-firri üllešnädap.

§ 2. Kui üts tallomees seddasäina sädust möda pantprive abbiga tallomaad hennele pärrises om ärraostnu, sis om teina kohhus, kük Kredit-Kassa-Kogodus sädusid, mes parhilla käen omma ehk eddispäide weel peas mañupantama, piddada nink ilma wastapandmata tetta, mes neina oppetawa nink käskwa.

§ 3. Esiärralikult peap teina kui Kredit-Kassa-Kogodus wöllamees ilmafeeldmata sõnna kuulma, kui sefinatse teina wölla pärrast Tartu Kredit-Kassa wallitsuse polest peas middake säetama ehk mõistetama. Kui tal peas se wasta middake ütlemist ollema, sis wöip teina, ni kui kük mu Kredit-Kassa wöllamehe, digust otšida Riia üllemba Kredit-Kassa wallitsuse man, ehk Kredit-Kassa-Konwenti een, ehk Kredit-Kassa Eige üllemba Kogodus eene.

§ 4. Ent kui teina sel wišil, kuis § 3 oppetap, üllemba wallitsuse man oina digust tahhap otši, sis peas

teina enne sedda täwweste ärratäutma nink ilmafeeldmata lastma sündida, mes Tartu Kredit-Kassa wallitsus teinale om pälepandnu ehk teina pärrast om säednu, muido ei anta tälle lubba, surembat kohhut käwwa.

§ 5. Kui teina Kredit-Kassa-Kogodus seadmisest middake ei holi ehk Tartu Kredit-Kassa wallitsuse käsku ei kule, ehk mujal peas kaibust töstma, kui sääl, kohhe § 3 tedda juhhatap, sis peap teina seddamaid oina Kredit-Kassa wölla ärrataßuma nink kaotap oina Kredit-Kassa-Kogodus offaust ärra. Jättap teina wölla masmata, sis wöetas talloma kohu läbbi käest ärra nink pantas awwalikult aukšioni alla. Se man pantas kük sedda tähhele, mes siinsaiman allan § 72 oppetetas.

§ 6. Kes Kredit-Kassa-Kogodus abbiga talloma pärrispiddajas om sanu nink sepärrast kük peap bääs wötna, mes Kredit-Kassa wallitsuse polest om säetu ehk weel eddispäide peas säetama, sel ei olle siiski lubba, man olla nink wahhel kõnelda, kui Kredit-Kassa-Konwent ehk Kogodus kokkotullep nõuwo piddama.

II. Talloma ostmisest nink mümisest Kredit-Kassa-Kogodus abbiga.

§ 7. Kui talloma müja nink ostja tõine tõisega kontrahiti teggwa, sis ei tohhi neina se man middake kinnitada, mes Kredit-Kassa-Kogodus sädust wasta om ehk Kredit-Kassa-Kogodusle peas kahjo saatma.

§ 8. Kui üts mõis Kredit-Kassa wöllan om, sis wöiwa kük se mõisa talloasseme Kredit-Kassa-Kogodus abbiga sada ärramüduš ehk ostetus.

§ 9. Kui üts talloasse ärramüwwas, sis om feeldmata, teinale maad weel mañupanda, mes enne sedda Wafforamato pärra sesäina tallo pärralt es olle, ehk ka maad mant ärrawötta, mes enne sedda Wafforamato pärra se talloma jausst olli.

§ 10. Ka säratse talloasseme, mes ildaigo mõisa-

ma pãal omma sãetu ninf mes pãle jo mõiisa polest pantprive om wãljawõetu, wõiwa Kredit-Kassa-Koggoduse abbiga sada õstetus.

§ 11. Kui sãrast mõiisa=ma pãal sãetu talloassent (§ 10), mes ei olle mõiisa adraarwun, kelle pãle ka ei olle weel pantprive wãljawõetu, tahhetas Kredit-Kassa-Koggoduse abbiga arramũwwa, sis peap mõiisa pãrrisber eesmãlt se ma jao pãle pantprive wãljapallema ninf Kredit-Kassa wallitsuse man lubba utõma, sedda maad arramũwwa. Seddawisi sawa wastsest sãetu talloasseme neide tallomaije arwolisis, kel jo wãñast Wafforamato omma.

§ 12. Kui se mõiis, kelle jaut tahhetas tallomaad Kredit-Kassa-Koggoduse abbiga arramũwwa, ei olle Kredit-Kassa-Koggoduse ossausen, sis ei anta sãratse talloasseme ostmise tarbis mitte pantprive wãlja, enne kui mõiisa pãrrisber se mõiisaga Kredit-Kassa-Koggoduse ossawõtjas om sanu ninf kũk arratãutnu, mes se man sãduse pãrra om tãhhele panna.

§ 13. Kui õttest mõiisast, mes pandipiddaja kãen om, tahhetas tallomaad Kredit-Kassa-Koggoduse abbiga arramũwwa, sis om se ka keeldmata, ent kaubakontraht peap pãrrisberri niõne pãle kirjutetama, ninf pandipiddaja pañep omma niõne ka alla.

§ 14. Kui keake Kredit-Kassa-Koggoduse abbiga tallomaad om ostnu, sis ei tohhi teõma sest õstetu talloassemest, mes kaubakontrahtin om niõnitetu ninf selgeste tãhhendetu, ei ka sedda fige wãhhembat ossa ei õttefe niõne al arramũwwa ehk mu wisil laske arrakaoda. Kui teõma se wasta eõsip, sis teep teõma se lãbbi omma kaubakontrahti tũhjas.

§ 15. Kes Kredit-Kassa-Koggoduse abbiga tallomaad hennele pãrrises om ostnu, ei tohhi se omma pãrris=ma jaole ei õttefe jãdawat orjust ehk masmise sãdust kenki hããs pãle panda; ent omma pãrris=ma hããs wõip

teõma kũl jãdawat orjust ehk masmise sãdust muujalt hennele soetada, kui rigi ninf kohto sãduse sedda ei kela.

Tãhhendus. Sedda ei arwata jãdawas orjuses ehk masmise sãduses, kui mõiisa polest sel arramũdu talloassemele lubba antas, mõiisa mõtsast ni paljo ninf nõsuggutõid puid ragguda ninf wõtta, kui mõiisa pãrrisber ninf talloma ostja tõine tõisega mõne ajastaja pãle omma lepnu; sest se puije lubbamise õigus om ennege ni kawwas finnitetu, kui sesama mõis Kredit-Kassa-Koggoduse ossausen om (§ 18), ninf eñamb puid ei tohhi ka mõiisa pãrrisber lubbada, kui sesama tallo tarbiduses mõiisa polest enne sedda om lubbatu olnu.

§ 16. Mõiisa pãrrisber wõip tallomaad seddawisi arramũwwa, et teõma omma mõiisaga ni kui ennefe sesama arramũdu talloma pãrrast Kredit-Kassa-Koggoduse wõllasse jãap, — ehk ka seddawisi, et mõis sesama talloma pãrrast mitte eñamb wõllasse ei jã, enge et sesama talloma sedda Kredit-Kassa wõlga eõsi henne pãle wõttap. Wõip sis pãrrisber tallomaad mũwwa omma wastutamisege ehk ilma omma wastutamata.

§ 17. Talloma mõiisa ninf ostja wõiwa, olgo wastutamisege ehk ilma wastutamata, ka nidade õts tõisega leppi, et ostja õstetu talloma eõst mitte kotsõlt leppitu hinda wãlja ei massa, enge Wafforamato orjust ni kawwa orjap, ehk sedda talloma taleri-arwo pãrra sãetu ajastajarahbarenti ni kawwa masap, kui se kontrahti pãrra leppitu hind aigo mõda se lãbbi kockokoggup, et wõllamees egga ajastaja ni suurt ossa Kredit-Kassan sissemasap, kui teõnaga om arrakõñeltu. Kui kaup seddawisi om leppitu, sis antas Riia õllemba Kredit-Kassa wallitsuse polest Tarto Kredit-Kassa wallitsusele kãsku, sedda leppitu ajastaja hinna=ossa ostja kãest wastawõtta, ninf wallitsep se rahha õlle seddawisi, kuis § 57 oppetap. Et man om tãhhele panna, et se ajastaja hinna=ossa man ei pea liisena koppikit ollema, enge tãwwe rubla, se rahha=summa olgo ni suur kui olneõ.

III. Kuis Kredit-Kassa-Koggodus pantprimega lubbap talloma: ostjale abbiš olla.

§ 18. Üts talloasse, kelle päle ni suurt pantprime-summat ostitas, kui mõisale se ma jao eest om lubbatu, peap figewähembalt seitsme taleri ma: arwun ollema, tallo hone peawa tämwelise nink kõrwa ollema, nink tallo jādaw hā sāduse pārra seimne, hobbeste, ellajide nink mu majapidamise tarbiduse polest ka tämweline. Kui kaup ilma mõisa wastutamata om tettu, sis kaup Tarto Kredit-Kassa wallitsus ülle, kas kiik nida om, kuis sāduse pārra peap ollema.

§ 19. Arramüdu talloasse peap jādawa hā polest, ni kārwa kui teina Kredit-Kassa-Koggoduse offausen om, iks tämwelik ollema. Kui kaup mõisa wastutamise ga om tettu, sis kaup mõisa wallitsus se päle, et tallo jādaw hā sāduse pārra allale hoijetas; kui kaup ilma mõisa wastutamata om tettu, sis jādap se üllekaemine Tarto Kredit-Kassa wallitsuse holes.

§ 20. Kui se talloma, kelle päle pantprime om wõdetu, suremb om kui seitsme taleri maad, nink tedda tahhetas pantprime wõllasse jätta, ent arramümise ehk pārranduse-jaggamise pārrast tullep tarbis tedda jaggada, sis wõip se sündida, kui ennege eggaüts jaggo figewähembalt seitsme taleri maad om nink honete nink mu maja jādawa hā nink tarbiduse polest sāduse pārra tämwelik om.

§ 21. Kui üts mõis, mes Kredit-Kassa-Koggoduse offausen om, tahhap ütte talloasseme müüwa, kelle päle pantprime ei olle wäljawõdetu, sis wõip ostija Kredit-Kassa wallitsuse kääst pantprime se päle pallelda.

§ 22. Kui tahhetas finnitada, paljus pantprime rahha sünnis ütte talloasseme päle anda, sis om eesmält waja teda, kas kaup om tettu mõisa wastutamise ga wai ilma mõisa wastutamata (§ 16).

1. Kui kaup om tettu mõisa wastutamise ga.

§ 23. Kui mõis talloma arramümise man henne

pāle om wõtnu, ka se talloma eest ni kui enneke Kredit-Kassa wõlla pārrast wastutada, sis antas sesama talloma päle teina taleri arwo pārra ni paljo pantprime-rahha wälja, kui mõisale oina adra-arwo pārra (se talloma jaus) om sanu. Se man ei nõuta Kredit-Kassa wallitsuse polest pārra, mesuggune se talloasse oina mu ollemise pārrast olles, kui se ennege tijo pārrast om, kui suur sesama talloasse Wafforamatus taleri arwo pārra om.

Tāhhendus. Kui mõis sel talloassemele, mes teina arramüü, tahhap ka tallo suruse pārra mõtsa anda, sis kaup Tarto Kredit-Kassa wallitsus eesmält pārra, kas se mõtsa andmine mõisale essi kahjus ei sünni. Mõisama tettas ka, kui talloasse peas ilma mõisa wastutamata arramüdama.

§ 24. Kui ütte talloassemele, mes mõisa wastutamise ga arramüüwas, maid weel päle jaetas, mes enne ei olle se jaun olnu, ehk maid mant arrawõdetas, sis om waja, et talloma wastne piir peap tämweste nink selgeste arratāhhendetama, nink ka mõisa kaarti päle, ehk essiäralikko kaarti päle üllespantama. Mõisa kaarti pāäl peap se wastne talloma piir selgeste tutta ollema.

§ 25. Kui talloma sel wõsil, kuis § 24 oppetap, arramümise man surembas tettas, sis jādap se manupantu maossa sesamma taleri arwu, mes teinal Wafforamato pārra enneke olli.

§ 26. Kui se talloma, mes Kredit-Kassa-Koggoduse wõllan om, mõisa wastutamise ga om arramüdu, sis om mõisa wallitsuse õigus, se talloma majapidamist nink wallitsemit aoti üllekaija, seddamaid arrakeelda, kui tallomapiddaja midda peas talloma kahjus ettewõtma, nink ka kōhto lābbi maad kääst arrawõtta, kui tallomapidajaja ei pūrwu mõisa sādumist mõda tetta.

§ 27. Kui mõisa üllekaemise lābbi, mes § 26 oppetap, mõisa wallitsuse nink tallomapidajaja wahhel peas riid sündima: sis mõistap Tarto Kredit-Kassa wallitsus õigust neide wahhel. Se man om mõisa wallitsusel nifama kui tallomapidajal lubba surembat kōyhut kārwa

nink sedda asja Riia Kredit-Kassa üllemba wallitsuse ette, säält jälle Kredit-Kassa-Konventi ette, nink wiimselt ka fige üllemba Kredit-Kassa-Koggoduse ette kanda, ent ei mõisa wallitus ei ka tallomapidajaja tohhi sáratse kaibuse man adwokati ehk kohto-õiguse-tundjat appi kutsu.

2. Kui kaup om tettu ilma mõisa wastutamata.

§ 28. Kui üts talloma, ni kui § 16 oppetap, Kredit-Kassa-Koggoduse abbiga nidade árramúwwas, et mõisa párrisherral se talloma párrast Kredit-Kassa-Koggodusega middake enamb ei olle teggemist, sis ei pea párran árramúmist se talloasseme párris ma-piir mitte úmbersáetama, enge peap jáma, ni kui teina sel ajal olli, kui pantprime teina pále wáljapalleldi.

§ 29. Ent kui talloma árramúmise man sel tallo-maal weel maid pálemõdetas, ehk mant árrawõdetas, sis peap ni háste se mañupantu, kui se mant árrawõdetu ma-ossa wastisest mamõõtja lábbi árramõdetama nink taleri arwu pantama nink se párra se wastne talloma-piir fin-nitetama nink táhhendetama nink ka kaarti páál úllewõde-tama. Se ma-mõõtmise nink taleri-arwu-pandmise man ei arwata se mañupantu ma-ossa taleri-arw mitte surem-bas, kui teina enne om olnu, olgo se ma-ossa mārane teina olnes.

§ 30. Kui üts talloma Kredit-Kassa-Koggoduse abbiga ilma mõisa wastutamata árramúwwas, nink mõis om adra pále 2700 hõbberubla ehk enamb pantprime-rahha sanu, sis antas talloma pále 2000 hõbberubla ehk ka wáhhembat summat pantprime-rahha wálja, sedda-mõda kuis teina adra-arw kannap.

§ 31. Kui mõisale effiárraliko asja párrast wáhhem-bat kui 2700 hõbberubla pantprime-rahha adra pále olli lubbatu, sis arwatas sest pantprime-summast, mes se tal-loma jao pále tullep, mes ilma mõisa wastutamata árra-múwwas, 25 prozent mahha.

§ 32. Kui üts talloma mõisa wastutamisega om ár-

ramúdu, nink mýja nink ostja leppiwa se pále, et mõis omast wastutamisest wallale saap, sis tullewa se talloma pantprime-wõlla párrast kúlk ne sáduse táhhelepanna, mes § 28. sani júnksaman omma úllespantu.

§ 33. Olgo üts talloma árramúdu mõisa wastu-tamisega ehk ilma mõisa wastutamata, sis ei olle sel tal-loma párrispidajal sugguke ossa sest Kredit-Kassa-Koggo-duse párris koggutu rahha summast, mes mõisniko omast háást rendi pále omma kókkopandnu ehk weel eddispáide kókkopandwa, nink kelle summa úlle Riia üllemb Kredit-Kassa wallitus fige üllemba Kredit-Kassa-Koggoduse tah-t-mist nink sáadmist mõda arwo annap.

§ 34. Se wasta wastutap talloma párrispidajaja, kas olgo teina omma tallomaad mõisa wastutamisega ehk ilma mõisa wastutamata ostnu, ennege se pantprime-wõlla cest, mes teina párris talloma páál saaisap, nink teinal ei olle mu se mõisa tallomaije wõlla párrast, mes muile omma árramúdu, Kredit-Kassa-Koggodusega middake teg-gemist ehk wastutamist.

§ 35. Ent sest úlleúldsest wastutamisest, mes kúlk henne pále omma wõtnu, kea Kredit-Kassa-Koggoduse of-sausen omma, ei olle ka ne talloma párrispidajaja pri, kea Kredit-Kassa-Koggoduse abbiga omme tallomaid omma ostnu, enge neina wastutawa ka seddamõda, kui suur neide pantprime-wõlg om, kas olgo neina omma párris tallomaad ostnu mõisa wastutamisega wai ilma mõisa wastutamata.

§ 36. Kui sis mõisal sesama úlleúldse wastutamise párrast, mes teina kui Kredit-Kassa-Koggoduse offawõtja henne pále om wõtnu, weel pále omma sáctu ajastajalise masu peas midda pále pantama, sis peap ka talloma párrispidajaja, se omma maad Kredit-Kassa-Koggoduse ab-biga om ostnu, omma pantprime-wõlla suruse párra sedda arwitama kandma nink táútma.

§ 37. Kui üts mõis, mes omma pantprime-wõllasse tahhap jáda, tahhas útte talloassent árramúwwa, sis peap

se mõis oia Wafforamato, mõisa kaart nink faubakontrahti Larto Kredit-Kassa wallitsuse ette ülesnäutma nink pallesma, et teiniale lubba antas, faubakontrahti tetta nink oia Kredit-Kassa wõllasse jada. Nisamia peap mõis ka sinnasamuna sisseandma se arramüdawa talloma kaarti, mes üts uffutaw mamdõtja om diges tunnistanu nink mes mõisa pakaarti mõdo pärra om tettu, nink kos müja nink ofija omme nimme kohto kinnitusega omma alla pandnu, nink mes Larto Kredit-Kassa wallitsuse hoijo alla jädap, kui lubba antas, sedda talloassent arramüwwa. Wiimselt peap mõis ka sisseandma ütte mamdõtja tunnistusekirja, et talloma piir ka tõtteste nida käüp nink finnitetu om, kui kaart wäljanäüdap.

§ 38. Talloma müja peap oia faubakontrahti fige ildamb kuus nädalat pärran kontrahti teggemise Larto Kredit-Kassa wallitsuse ette toma kontrahti kinnitamises. Kui teina mitte digel ajal ette ei to, siis peap teina egaütte se müdu talloma taleri cest 20 hõbberubla trahwi masma. Et se kontraht wõis sada kinnitetus, siis peap teina sisse nimelt ülespantama:

1) üts tunnistus, kas se talloasse om mõisama jauft, wai talloma jauft;

2) üts tedaandmine, kas se talloma mõisa wastutamiselega müwwas, wai ilma mõisa wastutamata;

3) ofija tunnistus, et teina sedda pantpriwe-summat, mes Riia üllemb Kredit-Kassa wallitsus osetu talloma päle peas lubbama, henne päle wõllas wõttap;

4) ofija tunnistus, et teina sesamia pantpriwe-wõlla pärräst mitte ütsinda oia osetu talloma fige jädawa hä nink maja tarbidusega, enge ka fige oia mu liikwa ehk saikwa hāga Kredit-Kassa-Koggodusele wastutap, nink et teina ennembe oia Kredit-Kassa-Koggoduse offaust tahhas faotada, kui ütteleke Kredit-Kassa-Koggoduse nõwwoipidamisele ehk saadmisele wastapanna ehk oia allahetmiste nink sõnawõtmiste keelda.

§ 39. Larto Kredit-Kassa wallitsus kannap sedda lubbapallemist fige mu se asja kirjuga nink henne oia tunnistuse-kirjaga Riia üllembale Kredit-Kassa wallitsusele otsuse-andmises ette.

§ 40. Riia üllemb Kredit-Kassa wallitsus kirjutap faubakontrahti päle sedda otsust, -et teina henne kottale seddasinast talloma arramümist pärraannap, nink ni paljo pantpriwe-rahha lubbap anda, kui sesamia talloma päle saduse pärra tullep.

§ 41. Riia üllemb Kredit-Kassa wallitsus annap, kui faubakontraht talle om ettenäudetu, ilma wibimata lubba, sedda kontrahti kohto een laske kinnitada. Kui mitte ei olle wõimalik, sel kõrral, kui asfi ettetuwas, sedda summat nimitada, mes Kredit-Kassa-Koggoduse polest se talloma päle sünnis anda, siis jädap se otsuseandmine tõises kõrras; ent kontrahti kinnitamine wõip ka enne wiimse otsuseandmise sündida.

§ 42. Kui pantpriwe-rahha lubbamise man ütte talloma hääs, mes ilma mõisa wastutamata om arramüdu, üts walnis kirjutetu pantpriiw peas waja ollema lahjutada, siis lassap mõisa pärrisher sedda jaetawat ehk lahjutetawat pantpriwi arrahäetada nink pallep sesamia cest weikeisi pantpriwe.

§ 43. Et pantpriwe-rahha summa, mes ütte talloma päle antas, olgo se summa suur ehk wäikene, ei tohhi wähhembat ei ka enambat ülle ni ja ni mitme saa rubla olla, kui wiiskümmend. Kui se talloma ni paljo ei masfa, et sadda ehk wiiskümmend ülle ni ja ni mitme saa täüs saap, siis jädap pantpriwe summa pärramitse saa ehk wiekümme päle saikma, kui pantpriiw, mes se talloma päle sünnis anda, wähhemb om kui 500 rublaline. Ent kui teina suremb om kui 500 rublaline, siis pantas, kui pantpriwe summa ülle ni ja ni mitme saa kand, weel ni paljo manu, et 50 ülle ni ja ni mitme saa täüs saap.

IV. Kauba-kontrahti kohtopolitsest finnitamistest nink muist asjust, mes se man tulleva tähhele panda.

§ 44. Enne kui Kreisrihtri-kohhus kauba-kontrahti finnitap üttele talloma pärrast, kelle pääl pantprime-wölg saiap, ehk üttele mu wölla eest tahhap sedda tallomaad kohto finnituse alla panda, peap Kreisrihtri-kohtule eesmääl Riia üllemba Kredit-Kassa wallitsuse lubba-andmine teda antama. Kui Riia üllemba Kredit-Kassa wallitsus ei anna se tarbis lubba, sis arwatas kaubakontrahti finnitamine nink talloma kohto-finnituse-alla-pandmine tühjas.

§ 45. Kui Kreisrihtri-kohhus proklama-firja läbbi awwalikult teda annap, et tallo-asse, kelle pääl pantprime-wölg saiap, om ärramüdu nink se ülle kaubakontraht tettu, sis sadap Kreisrihtri-kohhus seddasinast proklama-firja ka Riia üllemba Kredit-Kassa wallitsusele luggeda.

§ 46. Kui üts möis üttele talloasseme ärramüüp, sis pañep Hoowrihtri-kohhus sedda oina ramato sisse üles, kui Riia üllemba Kredit-Kassa wallitsus Hoowrihtri-kohtule sepärrast om teedmist andnu.

§ 47. Mi kui Hoowrihtri-kohhus möisat wölla pärrast kohto finnituse alla pañep, ehk, kui wölg om ärra-rassutu, jälle finnitusest wallale pästap, ni tallitap Kreisrihtri-kohhus sedda kohto-finnituse-alla-pandmise ehk kohto-finnitusest wallalepäästmise asja ärramüdu talloassemide man.

V. Pantprime-wölla ärramasmistest.

§ 48. Kui tahhetas üttele tallomaad teina pantprime-wöllaft wallale pästa, sis wöip se sündida tallo-ma ärramümise ehk ostmise ajal, ehk ka pärran ärramümist ehk ostmist.

§ 49. Kui tahhetas tallomaad ärramümise ajal pantprime-wöllaft wallale pästa, nink Riia üllemba Kredit-Kassa wallitsus om lubba andnu, sis arwatas, et se wölg

ni suur peap ollema möisa pantprime-wölla wasta, kui talloma taleri-arw fige möisa adra-arwo wasta, nink sedda wölg mašap talloma-ostija pantprime-rahhaga Riia üllemba Kredit-Kassa wallitsuse man sisse. Kui tal ei olle ni paljo pantprime, sis wöip teina ka selge hõbbe-rahhaga maša, ent sis peap teina ni paljo rahha mañu-pandma, kui pantprime ostmise tarbis päle fullup. Kui sáratšid pantprime ei olle, et se wölg wöip táwweste pantprimega sada ärramassetus, sis tettaš summa hõbbe-rahhaga táus nink pantas weel ni paljo päle, kui pantprime eest laasi mašetas. Kui talloma seddawisi ärramüwwas, sis om sedda tähhele panda, mes § 37 oppetap.

§ 50. Kui tallomaad ärramümise man seddawisi tahhetas teina pantprime-wöllaft wallale tetta, sis ei sa möis oinaft wastutamist se talloma eest mitte enne pri, kui talloma pantprime-wölg om ärramassetu, et kúl Riia üllemba Kredit-Kassa wallitsus kaubakontrahti finnitamist kohto polest ka enne sissemasmist wöip pärra-anda. Ent tijo pärrast om, et kui pantprime wölg masmata jaap, sis jaap ka kaubakontraht tühjas.

§ 51. Kui üts talloma-párrispiddaja oina pantprime-wölla om ärramasnu nink se läbbi Kredit-Kassa-Koggoduse offausest wallale sanu, sis om tal feeldmata, jälle wastsest offa wötta nink pantprime oina talloma päle pallelda, kui teina se man kiič ärratáudap, mes sadus finnitap.

§ 52. Lijo pärrast om, et, kui talloma-párrispiddaja jälle Kredit-Kassa-Koggoduse offawötjas saap, teina ka kiič fullu peap kandma, mes se man saduse pärra tullep fullutada.

VI. Mes pantprime-wölla-mehhel tullep mašsa.

§ 53. Se talloma-párrispiddaja, se oina talloma päle pantprime om sanu, arwatas pantprime-wölla ollewat. Sárane pantprime-wölla ollew párrismapiddaja mašap se summa eest, mes teina oina talloma päle pant-

privin om sanu, kateförd ajastajan 2 prozent renti, ni farwa kui Kredit-Kassa-Koggodus sedda sahwat prozentiarwo tahhap üllewän piddada. Kui peas waja ollema, seddasinast prozentiarwo surembas tõsta, sis peap se, ke pantprime-wõllan om, sega ka rahhul ollema, sest et se temäle jälle tullus tulley, kui prozentiarwo peas allandetama.

§ 54. Sedda renti masjap se, ke oia tallomaad mõisa wastutamiseega om ostuu, 15^{nest} Septembri-ku päi-wast ammak 1ⁿⁱ Oktobri-ku päiwani nink jälle 15^{nest} Märzi-ku päiwast ammak 1ⁿⁱ Aprili-ku päiwani mõisa herra kätte, ke sedda waiwa henne päle wõttap, sedda rahha wastawõtta nink mõisa rentimasmise ajal sissemasja nink ka kwitanzi wäljaanda, kui talloma-pärrispidajaja oia renti digel ajal om ärramasnu. Kui talloma ilma mõisa wastutamata om ärramüdu, sis annap Larto Kredit-Kassa wallitus masjale effi kwitanzi wälja.

§ 55. Kes pantprime-wõllan om, masjap Kredit-Kassa wallitusse ülespidamises sellamal ajal kateförd ajastajan $\frac{1}{2}$ prozent renti oia pantprime-wõllast.

§ 56. Päle sedda nimitetu renti nink wallitusse ülespidamise rahha tulley pantprime-wõllamehhele weel masja eddimäse rentimasmise ajal $\frac{1}{3}$ prozent renti oia pantprime-wõllast Sinkiwondi tarbis. Se Sinkiwondi rahha ei masjeta mitte ni kui mu Kredit-Kassa masjo kateförd aastal, enge ütsförd aastal sellamal saetu rentimasmise ajal.

§ 57. Sellaia $\frac{1}{3}$ prozent Sinkiwondi-rahha ei lanna eddimäsel polel ajastajal sissemasjale mitte renti, enge temä rendiga tassutas sedda surembat kullu ärra, mes wallitussele surembast kirjutamisest tulley. Ent kui eddimäne pool ajastaig om mödalänu, sis tulley se Sinkiwondi rent nink rendi-rent, mes egga ajastaja mañukahwap, pantprime-wõllamehhele hääs arwata, nisaia kui se sissemasjetu Sinkiwondi-rahha effi.

§ 58. Sissemasjetu Sinkiwondi eest annap Larto Kredit-Kassa wallitus sissemasjale makeli kirjutetu kwitanzi.

§ 59. Kuia Sinkiwond se tarbis om saetu, et eesmält se kahjo saas ärratassutus, mes Kredit-Kassa-Koggodusele talloma läbbi wõip foggemata sündida, tõiselt et pantprime-wõlg aigomöda wähhembas saas, nink wiimselt et, kui talloma mõisa wastutamiseega om ostetu, mõis oia wastutamisest aigo möda wallale saas: sis om keeldmata, kontrakti-teggemise man ka se päle leppi, et Sinkiwondi tarbis oia nink kui $\frac{1}{3}$ prozent pantprime-wõllast sissemasjetas.

§ 60. Riit nesiñatse masjo: pole ajastaja rent, wallitusse ülespidamise kullu nink Sinkiwond peawa saetu ajal ütte förraga ärramasjetama, nink ei mitte ossa-walt ehk aigomöda.

§ 61. Kui mõisa õigus om, oia pantprime-renti ka tõise mehhe läbbi refognizioni-kirjaga ärratassuda, sis ei pea oiete talloma-pärrispidajal lubba ollema, sel wiisil oia pantprime-renti masja.

Tähhendus. Mõis saap oia wõlgo-jänu rendi-masjo eest refognizioni-kirja, ent se man ei olle se talloma, mes mõisa wastutamiseega om ärramüdu, mitte se mõisa wõlla-armun üttenarwatu, kui mõis mitte ei wõi tõttes tetta, et talloma masjo omma masmata jänu.

VII. Kui rendi-masjo masmata jänu.

§ 62. Kui pantprime-wõllamees digel ajal omme Kredit-Kassa masju om ärramasnu, ent mõis ei olle sedda rahha, ni kui § 54 oppetap, saetu ajal Kredit-Kassa wallitusse kätte saatnu, sis kirjutetas se wõlg mõisa wõllas, nink kui mõis wõlla pärrast kōhto kimbutusse saap, sis se ei puttu tallomaad suggufe.

§ 63. Kui pantprime-wõllamees ei olle saetu ajal oia Kredit-Kassa renti sissemasnu, sis peap temä nisaia kui mõis, mes oia renti wõlgo jänu, oduse renti nink rahha-ülleswõtmise-kullu nink, kui tarbis peas ollema, ka rahha-ärrasaatmise-kullu weel päle masma.

§ 64. Kui talloma om mõisa wastutamiseega ärramüdu nink talloma pärrispidajaja ei masja 1. Aprillil nink

1. Oktobril täwweste omme Kredit-Kassa masu ärra, sis om mõisa õigus, sedda tallomaad seddamaid laske Roggokonna-kohto wallitsuse alla wõtta.

§ 65. Kiik, mes Tallorahwa Eaduseramat talloma kääst-ärrawõtmisest nink ärrawõdetu talloma wallitsemisest finnitap, sedda tullep ka sis tähhelepanna, kui Kredit-Kassa masu pärrast talloma-pärrispiddaja kääst ma ärrawõdetas.

§ 66. Kui Kredit-Kassa-wõlla pärrast ärrawõdetu talloma terwe ajastaig (se om kätte rendimasmise fõrda) mõisa polest sai wallitsetus, nink ei olle sel ajal ei talloma rendiwõlg, ei ka mõisa wastutamise rahha talloma hääst sanu ärramassetus, sis om mõisa õigus, sedda tallomaad Kreis-rihtri-kohto lābbi arwalikult aukfioni-wisi laske ärramüwwa.

§ 67. Kui se hinna lābbi, mes aukfioni pāāl talloma eest om pakutut, Kredit-Kassa wõlg weel ei sa tassa, sis peap mõis sedda tallomaad, mes teina oina wastutamisega om ärramünu, jälle taggasiwõtma. Eäratse taggasiwõdetu tallomaga peap mõis nidade teggema, kuis Tallorahwa Eaduseramat oppetap.

§ 68. Kui talloma ilma mõisa wastutamata om ärramüdu, nink sesama talloma jättap omme Kredit-Kassa masu masmata, sis tallitap Tarto Kredit-Kassa wallitsus, mes sätatse talloma ärrawõtmise nink aukfioni-wisi wäljapakkumise pärrast tullep tähhelepanna nink siinsaman (§§ 64 nink 66) oppetetas.

§ 69. Kui se hinna lābbi, mes aukfioni pāāl pakutas, Kredit-Kassa wõlg tassa saap, sis jāap se rahha, mes wõllamees Einkingwondi tarbis om siisemasnu, wõllamehhele; ent kui aukfioni hind ei kuni, sis wõttap Kredit-Kassa wallitsus ni paljo, kui weel pudup, wõllamehhe Einkingwondi rahhast fõrwale.

§ 70. Kes aukfioni pāāl tallomaad, mes pantprime wõllan om, hennele om ärraostnu, wõip, nifama kui tõineke talloma-ostja, Kredit-Kassa-Roggoduse offawõtjas sada, kui teina sedda kiik henne pāle wõttap, mes § 38 (nummer 3 nink 4) oppetap.

§ 71. Kiik, mes talloma ärrawõtmise nink aukfioni-wisi ärramümise man sāduse pärra sünnip, nink mes Roggokonna-kohto polest, ni kuis § 64 mast ammak § 68 ni wõlgo jānu masu pärrast siinsaman oppetetas, peas tallitama, peap wõllamees ilmafeeldmata lassma sündida, nink ei tohhi kuigi wisi wastapandmise lābbi pūda, Kredit-Kassa wallitsuse sādumisi tühjas tetta. Kui teina arwap, et talle se man om liga tettu, sis wõip teina pāle to, kui Kredit-Kassa wallitsus oina sādust om ärratāutnu, Tarto Kredit-Kassa wallitsuse ette oina kaibust tõsta ehk ka sādalt Kredit-Kassa-Konwenti ette nink sādalt wiimselt fige üllemba Kredit-Kassa-Roggoduse ette surembat kohhut kāmwa.

§ 72. Kui wõllamees tahhas mu wisi, kui § 71 oppetap, oina õigust ofsi, olgo mātatse kohto een ehk mātatse õiguse nime al: sis ei jätteta teina mitte enamb Kredit-Kassa-Roggoduse offausse nink ei wõi ka eddispāide enamb Kredit-Kassa-Roggoduse abbiga tallomaid osta, kuni se asja man kelleke, olgo kes tahtnes, ei olle lubba ei ka õigus, middake keelda ehk ümbersāeda, nink kiik feeldmine nink wastapandmine tühhi nink ilmaasjanda om.

Kiia üllemba Kredit-Kassa wallitsuse nimel:

Stõvern, Siffertar.

Arw, kuis üts summa, mes egga ajastaja üttelwifil
landi=ma Kredit-Kassa=Roggoduse Sädus 1849ma
oppetap, rent-rendi manufaswamise läbbi aigo mö-

Sissemassetu

Rub.	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
njos. taja arw.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.
1	1	—	2	—	3	—	4	—	5	—	6	—	7	—	8	—	9	—
2	2	2	4	4	6	6	8	8	10	10	12	12	14	14	16	16	18	18
3	3	8	6	16	9	24	12	32	15	40	18	48	21	57	24	65	27	73
4	4	18	8	37	12	55	16	73	20	92	25	10	29	29	33	48	37	66
5	5	33	10	66	15	99	21	32	26	66	31	98	37	32	42	66	47	99
6	6	52	13	5	19	57	26	9	32	63	39	14	45	67	52	21	58	73
7	7	76	15	53	23	29	31	5	38	84	46	59	54	36	62	14	69	90
8	8	9	5	18	11	27	16	36	21	45	29	54	33	63	39	72	47	81
9	9	10	39	20	79	31	19	41	58	52	—	62	38	72	79	83	21	93
10	10	11	79	23	58	35	38	47	16	58	98	70	76	82	56	94	38	106
11	11	13	24	26	48	39	74	52	97	66	24	79	47	92	72	106	—	119
12	12	14	75	29	50	44	27	59	1	73	79	88	53	103	29	118	8	132
13	13	16	32	32	64	48	98	65	29	81	64	97	95	114	28	130	64	146
14	14	17	95	35	91	53	88	71	82	89	81	107	75	125	71	143	71	161
15	15	19	65	39	31	58	98	78	61	98	30	117	94	137	60	157	30	176
16	16	21	42	42	84	64	28	85	67	107	13	128	54	149	96	171	43	192
17	17	23	26	46	51	69	79	93	2	116	32	139	56	162	82	186	13	209
18	18	25	17	50	33	75	52	100	66	125	87	151	2	176	19	201	42	226
19	19	27	16	54	30	81	48	108	61	135	80	162	94	190	10	217	32	244
20	20	29	23	58	43	87	68	116	88	146	13	175	34	204	56	233	85	263
21	21	31	38	62	73	94	13	125	48	156	88	188	23	219	60	251	4	282
22	22	33	62	67	20	100	84	134	42	168	6	201	64	235	24	268	92	302
23	23	35	94	71	85	107	81	143	72	179	68	215	59	251	51	287	52	323
24	24	38	36	76	68	115	6	153	39	191	77	230	9	268	43	306	86	345
25	25	40	87	81	71	122	60	163	15	204	34	245	17	286	3	326	97	367
26	26	43	48	86	94	130	44	173	91	217	41	260	86	304	33	347	89	391
27	27	46	20	92	38	138	60	184	79	231	1	277	17	323	36	369	65	415
28	28	49	3	98	4	147	8	196	10	245	15	294	14	343	15	392	28	441
29	29	51	97	103	92	155	90	207	86	259	86	311	79	363	74	415	81	467
30	30	55	3	110	4	165	8	220	9	275	15	330	14	385	15	440	28	495
31	31	58	21	116	40	174	62	232	81	291	6	349	23	407	42	465	73	523
32	32	61	52	123	2	184	54	246	4	307	60	369	8	430	58	492	20	553
33	33	64	96	129	90	194	86	259	80	324	30	389	72	454	66	519	73	584
34	34	68	54	137	6	205	59	274	11	342	69	411	19	479	71	548	36	616
35	35	72	26	144	50	216	75	288	99	361	30	433	52	505	76	578	13	650
36	36	76	13	152	24	228	36	304	17	380	65	456	74	532	85	609	10	685
37	37	80	16	160	29	240	43	320	57	400	78	480	89	561	2	641	30	721
38	38	84	35	168	66	252	99	337	31	421	71	506	1	590	32	674	79	759
39	39	88	70	177	37	266	5	354	72	443	48	532	13	620	79	709	62	798
40	40	93	23	186	42	279	63	372	83	466	12	559	30	652	48	745	84	839
41	41	97	94	195	84	293	76	391	66	489	66	587	55	685	44	783	51	881
42	42	102	84	205	63	308	45	411	25	514	15	616	93	719	72	822	69	925

sissemassetas nint seddawisi wallitsetas, kuis Riiv-
ajastajast tallomaije münisest nint ostmisest §. 57
da surembas lät, kui teina 4 prozent renti kannap.

hõbberubla.

10	20	30	40	50	60	70	80
Rb.	Rp.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.	Rb.	Rp.
10	—	20	—	30	—	40	—
20	20	40	40	60	60	80	80
30	81	61	62	92	42	123	23
40	84	83	68	125	52	167	36
50	31	106	63	159	94	213	25
60	24	130	50	195	74	260	98
70	65	155	32	232	97	310	62
80	56	181	13	271	69	362	24
90	98	207	98	311	96	415	93
100	94	235	90	353	84	471	77
110	46	264	94	397	39	529	84
120	56	295	14	442	69	590	23
130	26	326	55	489	80	653	4
140	59	359	21	538	79	718	36
150	57	393	18	589	74	786	29
160	23	428	51	642	73	856	94
170	60	465	25	697	84	930	42
180	70	503	46	755	15	1,006	84
190	57	543	20	814	76	1,086	31
200	23	584	53	876	75	1,168	96
210	72	627	51	941	22	1,254	92
220	7	672	21	1,008	27	1,344	32
230	31	718	70	1,078	—	1,437	29
240	48	767	5	1,150	52	1,533	98
250	62	817	33	1,225	94	1,634	54
260	76	869	62	1,304	38	1,739	12
270	95	924	—	1,385	96	1,847	88
280	23	980	56	1,470	80	1,961	—
290	64	1,039	38	1,559	3	2,078	64
300	23	1,100	56	1,650	79	2,200	99
310	4	1,164	18	1,746	22	2,328	23
320	12	1,230	35	1,845	47	2,460	56
330	52	1,299	16	1,948	69	2,598	18
340	30	1,370	73	2,056	4	2,741	31
350	51	1,445	16	2,167	68	2,890	16
360	21	1,522	57	2,283	79	3,044	97
370	46	1,603	7	2,404	54	3,205	97
380	32	1,686	79	2,530	12	3,373	41
390	85	1,773	86	2,660	72	3,547	55
400	12	1,864	41	2,796	55	3,728	65
410	20	1,958	59	2,937	81	3,917	—
420	17	2,056	53	3,084	72	4,112	88
430	15	2,156	169	42	7,197	66	8,225

Willets.

Kui sa wañia tuttawat teed, mis sa jo mõni-
ford eddasi ja taggasi olled läinud, jälle ford
kaimas olled, kül tõusewad sul ses ja teises
kohhas mõnnekki mõtted inge ette. Ütleb kül
üks: „Wata poeg, siin tulles koht, kus mulle
kahjust kassu kaswas. Ollin Aegwido kõrtsis
kahhe kolmega koos, jöin udduse ilma pärrast
essimese, teise pä wallo pärrast, kolmandama
teiste kahhe seltsiks ja mõne weel peale, et kül
sai. Kõrtsimees aitas wanfrile ja wañia kõr-
wike olli nüüd mo ihho ja inge issand. Siin
parremat kät põllul olli ruffis päid teggemas
ja kõrwike lippas sisse. Tulliwad Peipsetag-
gused ja ostiwad obbose ilma innata ärra;
põllo perremees leidis mind ommiku weel
wanfris maggawat, wilja ümberringi ärra
sõdud ja tallatud — maks! Agga mis wiin
kullutas, pididi wiin jälle kätte tassuma. Ei
olle sest aeast õhkuigi suhhu tulnud ja jubba
kahhi kumnewõrja parrandatud. Dia pois
ennast Aegwido ja tema kibbeda eest.” —
Teisel tõuseb teises kohhas teine mällestus.
„Ennää poeoke, siin tulles kiwwi wasto, kus
kolme aasta eest sandike istus. Ta küsis:
„Kudda perremees tühjalt linna lähhed?“
Miña wastasin Traasto ja otsisin taskust kop-
pikat. Agga sandike tõusis kiwwi otsast üllesse
ja ütles: wõi nõnda! ja löi keppiga sõri et
wuhhises; määrahe kargas püsti, pöras ümber

ja wallas tuhhat nelja taggasi, ei aitand üüd-
mine ei piddamine, kunni walges wahhus õue
wärrawa ette seisma jäi. Olle terwe, sandike,
Jumal sind õnnistago, kus sa kaid ja ingad.”

Nõnda on ka ello te peal mõnigi täht-pääw
ja tund, mis aastati taggasi tulles mittu mõt-
teid kasa wõttab ja inge silma ette lahti lautab.
Üks ütleb: „Täña on miño sündimise pääw
— jälle aasta wañem. Jumal olgo täñatud,
Ta andis terwist, leiba ja serwet, rahhu ja
rõemu. Tahhan siis oma poolt ka püda Jumala
mele järrele ellada, et ta selle tulleswa aasta
ka armuga eddasi aitaks.” — Ütleb teine:
„Wañia morike! tulleswal pühhapäwal 25 aast-
tat täis, et õnnelikus abbiellus koos ellame;
Jumal on meid igga wisi õnnistanud, tah-
hame Tema täñuks ka waeste peale mõelda.”
— Ja nõnda on iggal inimesel täht-pääwad ja
tunnid. Agga weel enäam tulles neid kofku
selle pärrast, et abbausf mõne päwa ehk õ liig
mustaks, teise jälle walgeks teeb. Kül on
mõnigi õ, kus inimene enäam kui teisel aeal
nukka ja tonta ja wirastusi kardab ja oma
kartuses siis ka näeb.

*

*

*

Ühhe ue aasta kess südda-õ aeal watas
üks wañia willets rauk urtsiko afnast wälja.
Ta watas mele argusega üllesse, kus taewa
lautuses Jumala tähhed sirrasiwad, ta watas
mahha, kus lumi kui koolja liña nurmed ja
metsad kattis. Norus olli jo ammugi möda,

jubba wañaus olli ta selja fõrweraks rudjund; agga omast pikkast ellust teña muidu middagi waña põlwe ei kasa wõtnud, kui agga eksitufi ja pattufi, ja ta fehha olli tõbbest muljutud. Kurbusega mõtles ta taggasi, kus taewane Issa tedda, mitme nore põlwe sõbraga, effimest korda ello:te laheme peale wiis. Parremat kät te-aar jookseb sinna male, kus inimesed inge rah-huga ellawad, armuga teine teist aitawad, ja kus rõem ja walguš õitjeb. Pahhemat kät te-aar wiib teškäija wimast kurjuse kobastesse ja pattude kurristikudesse, kus nõel-ussid süddant nãrriwad. Teña wañad tuttawad ollid nüüd hãäd majja:wañemad, ollid hãid lapsi kaswa-tanud ja Jumal olli neid kõikipiddi õnnistanud. Agga tedda ennast põlgas igga hã inimene, ja kahhatsemine waewas teña süddant, nago ol-leksid maud ja ussid rinnus mäsamas. Ta tõstis silmad taewa pole üllesse, üks täht kuf-kus taewast ja lõhknes ja kustus ma peal ärra. Ja ta ütles: „se on miño ello, mis ma isse ollen rojaseks teinud ja teotanud. Oh mo taewane Issa, pane mind weel ükskord selle effimese te-laheme peale! O tulle taggasi mo ilmašita norus!“ Pimeda kirtsu toa seinad rudjusid ta rinnad kofku ja ta astus wälja. Nüüd nãggi ta, et weel üks teine teña fõrwas kãis, teña ello:te-juht. Ta tundis tedda kũl. Kũl sa, armas luggeja, ka tedda tunned; kus siño ello:te kahte aru lähheb, seisab ta so fõrwas ja nãitab sulle, mis te-aar pahhem, mis parrem. Willets ütles: „Mis sa ka weel tulle mind

waewama, mo pattud ja eksitused waewawad mind jo ülleliga; siño sũ se eñamiste on, et kaelani patto porris ollen. Oh olleksid sa mind ikka kibbeda witsaga õige te peale kihhutanud!“ Agga te-juht wastas: „Kui miña sind allati õige te peale olleksin kihhutand, siis ei olleks sa inimese loom, sa olleksid miño ellajas. Ärra sa mulle ka sũud anna. Kui ma effimelel ello:te lahemel inimest õppetä, ja kui ta mo juhhatamist ei tahha wasta wõtta, kas ma tedda kũl ei rapputa, ja kui ta pãrrastki kurje te:arusi kãib, kas mo manitsused ärra jãwad, — kas ma sind mitte wallatuse kahhatsemisega ei olle pekš-nud? Agga se on se assi — kui sa effimest ja teist korda miño nõuu olled põlganud, siis jãäd sa ikka tuimemaks, et sa mo nãitamist selgeste eñam ei nãe ja kahhatšuse opa ei tunne.“ Te-juht affas lahkuma ja willets üdis: „Ärra nüüd mind üksi jãtta!“ Agga ta wastas minnes: „Siño te lähheb nüüd otsekõhhe eddasi, miño ammet on otsas.“ Kui ta üksi südda:õ aeal seisis, affasiwad patto kujukud ta ees wirama ja ellema ja ta põggenes nende eest tuppä. Agga siin nad weel eñam mõllasid ja tulline kãssi ullatas ta jãrrele. Sures mele arguses ja irmus üdis ta: „Oh mo norus tulle taggasi, tulle weel ükskord taggasi!“ ja ta langes sure älega nuttes õma sãngi peale mahha.

Ja norus tulli taggasi. Teña olli ue aasta õsel sedda rasket ja irmsat und nãinud. Ta olli alles noor mees, agga ta pattud ja

toerused ei olnud mitte uñenäggo. Ta tãñas
 Zũmalat, et ta weel noor olli ja furjuse te
 pealt ñmber wõis põrata.

Noor luggeja! kui ehk ka siña furjuse te
 peale olled efsinud — põra aegsaste ñmber;
 olgo willetsa uñenäggo sulle õppetuseks. Agga
 kui sa wimast, pattudes wañaks jãnud, alle-
 daste ñaksid: oh tulle taggasi mo kallis norus
 — ei tulle teña taggasi.

